

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23932
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	70
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 70

ANCHOR
TO
IMPOSITION

---

ichor II पूयशोणितम्

Mn 3.180.

having ichor (exuding from the temples)

सदान

mfn Kir.

an ichthyologist I मत्स्यविद्

mfn SāṅkhSr.

icidē II तुषारकणः

Kathās 19.50, तुषारः,

तुषारः m sg and pl Sis 6.24, तुहिनकणः Amar.

icy adj I. हिमवत् .

mixed with or having drops of i. cold water-falls

हिमनिर्झर विप्रुष्मित् mfn BhP.

idea n I प्रत्ययः

KātyŚr, Nir, Śamk, etc

सम्प्रत्ययः

VarBrS.

II अभिसंस्कारः Buddh रञ्जयति f BhP 11.16.24

Sarvad 15.201 धीति f RV, TBr, etc मक्षः (ifc

f आ or ई) MBh, Kāv, etc प्रतिभा Das, Kathās

बुद्धि MBh, Kāv, etc वासः MBh, वासना

वासना ŚamK, Kāv, Kathās, Rājāt, Sarvad, etc मतम्

MBh, Kāv, etc मति f ŚrS, Mn, MBh, etc मनस्केतः

AV मनीषा RV, etc मनीगतम् MBh, Kāv, etc मानः

K Tattavas.

the act of conveying only one i. एकार्थीभावः

comm on Pan̄ consisting of mere i. चिन्तामय mfn BhP 2.2

12, AgP 30.28 to form an i. in the mind चित् cl 1A (once P

MBh 18.74) TS 6, SBr, ChUp 7.5.1, MBh, BhP 8.1.9, Prab (with

Buddhists and Jāinas) fundamental i. प्रत्ययः Sarvad

प्रत्ययत्वम् to have an i. चिन्त cl 10 चिन्तयति

(cl 1 चिन्तति Dhātup 32.2, metrically also चिन्तयते)

MBh, R, etc the i. connected with particular letters

चण्विद्धि f Sarvad i. formed in the heart संकल्पः

(ifc f आ) AV, etc (i. formed in the mind संकल्पः (ifc f आ))

AV, etc i. of a difference भेदबुद्धि f MW i. of a dis-

inction भेदबुद्धि f MW i. of any advantage संकल्पः

(ifc f आ) W the i. of Brāhman ब्राह्मण प्रसङ्गः

Vajras — the i. of Vidya विद्यात्वम् Kām the i. that one posse-

sses learning विद्याभिमानः MW oneness of an i. ऐक्यार्थम्

Pat produced from i. of advantage संकल्पज mfn Mn, Yajñ

under the i. of सम्मते, सम्मतैः (with gen.) MBh under

the i. of its being a tiger व्याघ्रमत्या unity of i.

ऐक्यार्थम् Pat. conceiving ideas about self अभिमानवत्

mfn consisting of i. वासनामय mf (इ) n Vedāntas

the doctrine (held by the Yogacāras) that i. consist of forms

or images which exist independently of the external world

साकारज्ञानवादः Sarvad to form i. about संविभा,

संविभाति MundUp having i. about self अभिमानवत्

mfn the i. of the Blest सिद्धमतम् Cat thepower of form-

ing i. कल्पनाशक्ति f MW.

the ideal of an ideal I पल्लुपमानम् Vikr.

1. perfection I आदर्शः .

identical adj I अनन्य f (आ).

II अभेद VP — एक ŚBr 5, Kātyāśr, 'n,

etc — एकविध Sāh — न (L) — निरन्तर

f (आ) Bh, , etc — निरस्तभेद H — समान

f (ई, आ) RV, etc — सम्यग्य W — स्वरूपिन्

MW.

an assertion i. with the point to be proved साध्यसमः

Śarvad, Nyāyad the being i. with that तन्मयता

Kād, BhP, Rājat 3.498, तन्मयत्वम् BSh 5.1622, tc, तन्मयीभावः

Sāh an i. sentence (either by words or meanings) एकवाक्यम्

T i. with that तन्मय mfn MundUp, SvetUp, ParGr, IBh,

etc i. with the world जगदात्मक mfn W.

identically II स्वरूपतः

ind MW.

identification I सायुज्यम्

Kath, Br, MBh, etc,

सायुज्यम्

MaitrUp.

Identification with Brahma I ब्रह्मभूयम्

Mn, MBh,

etc. _____

II ब्रह्मत्वम्

MBh, Pur

— ब्रह्मभूतम्

VP.

i. with Siva शिवसायुज्यम्

II. intimate i. with

Brahma

ब्रह्मसायुज्यम्

L.

identified adj II समीभूत

157 .

i. with Brahma

ब्रह्ममय

f (ई) AitBr, KaushUp,

Bh, etc

to become i. with

अनुसंयर्

caus

अनुसंयारयति

i. with worldly objects

विषयात्मक

~~mn~~ In, BhP

not yet

i. with the supreme spirit

अकृतात्मनः

~~mn~~.

to identify with II पिण्डीकृ (सह) SamK.

identity n I अभिन्नता, अभिन्नत्वम्

(R) —

अनन्यता, अनन्यत्वम् अभेदः — ऐक्यम्

IBh, BhP.

II इदंता Sarvad — एकता

SBr, ChUp, IBh,

etc — एकत्वम्

KatySr, IBh, Susr, etc

ऐकरूप्यम् Sāh — ऐक्यम्

IBh, Rach, Sarvad, etc

— तद्रूप्यम्

Pān 6.1.85, Vārtt 26, Vām 2.2.17

सामान्यम्

MBh, Susr, etc.

the doctrine that the spirits of men have a qualifiedi.

with the one spirit

विशिष्टाद्वैतम्

RTL 119 i.

(esp. the identity of Brahma with the human soul or with the

human soul or with the universe, or of spirit and matter)

अद्वयम् i. of appearance सारूप्यम् Mn, IBh, etc i. of

Brahmā or of the ~~xxx~~ Paramātman or supreme soul with the Jīvāt-

nan or human soul ^{११} अद्वयम् i. of character with तादात्म्यम्

(instr. loc. or in comp) BhP, Sāh i. of colour सावर्ण्यम्

Susr i. of colour with स्वर्णत्वम् (instr.) Susr i.

of meaning समानार्थत्वम् Kās i. of nature साधर्म्यम्

IBh, Kāv, etc — साभाव्यम् Bādar i. of nature

with तादात्म्यम् (instr., loc., or in comp.) BhP, Sāh

i. of origin संयोनितम् AitBr, संयोनितम् i. of

spirit and matter अद्वैतम् i. of subject समानकर्तृत्वम्

Apśr, Sch i. of the human soul with the deity ऐक्यम्

PM i. of words ऐकशब्दम् Jaim i. with

साम्येन (with and without सह gen.loc.comp) MundUp, MBh,

etc ix समता (instr., gen., or comp.) ŚBr, MBh, Hariv

xxi etc i. with all things सर्वसमता W one who tea-

ches advaya or i. अद्वयवादिन् m (with pedantins)

a particular theory (establishing the i. of all ~~xxx~~ objects

with Brahman) एकवादः

T.

idiocy II   જડઃ   (8 અશ્વાદિ) ,   જડતા

MarkP 10.13.33, जडलम् Tattvas 37, atnāv 3.12
13.

~~xxxxxxxxxx~~~~Kav~~~~an~~ idiot n I ^{९९}वेदीयः

Kav, Rājat.

II ~~adj~~ ^{९९}अमेधस mfn Paṇ 5.4.122

— अभक्तः L — डिम्भः

Rājat 7. 1074, 8.1707

— डिम्भः

Mālatīm, Sāh

— दापः

L — निर्गन्थ mfn L — न्यूनपञ्चाशद्भावः L —यामरः Bādar, Sch — ^{९९}भौत mf (ई) h Kathās, ^{९९}भौतिकmf (ई) h Mn, MBh, etc.i. and dumb जडमूकin comp Mn 7.9.11, MBh 3.13895.4599, मूकजडmfn ThP 1.4.6the i. rahman जडविप्रः

VP

like an i. ^{९९}भौततुल्य, ^{९९}भौतप्राय mfn Kathās.

idiotic adj I જડધી

Kathās 61, Prab, જડપ્રકૃતિ મન

Ratnāv 2.12, જડબુદ્ધિ
13

Kathās 61.187.

II ચરુ

Un.

idle adj l I अलस

f (आ) ŚBr, AitBr, etc,

(said of peacocks)

अलस्य / ~~मरु~~ Ragh 16.14 — शीथिलिक

Lalit.

II अकर्मिका

Divyāṁ

— अनुद्यत

अयत्नकारिन् — अयत्नवत् — आलस L, अलस

— आलस्य L — आलस्यवत् L — आलि

L — गतसार Subh (?) — वलीव f (आ) MBh,

Mricch, BhP, etc — मन्द f (आ) MBh, Kav, etc — मुख-

निरीक्षक L — रिक्त Pan 8.1.8, Sch — शिकु

L — शीतक f (इका) Pan 5.2.72 — शून्य

f (आ) R, Rajat, Jarvad — शीठ L.

to be i. II सस्य cl 2 सस्ति (in TS and TS

also ससस्ति) RV.

III कण्ठ cl 1 कण्ठति Dhātup 9.61 कण्ठ

शाठयति
— शाठ cl 10 शिष्यति hātup 9.65.

to i. away time in प्रमद्, प्रमन्द, ~~rarely~~ → प्रमदति,

प्रमाद्यते
प्रमन्दति, प्रमद्यति rarely (loc) Mn, Bh, etc.

2 I मोघ f (आ) Bh — विमोघ BhP —

विफल f (आ) Yajñ, Hariv, etc — वन्ध्यफल

i. conversation लौकवृत्तम्

i. desire

असद्ग्राहः BhP, VP, etc, असद्ग्राहः

Hariv, 15479, R, BhP

i. discussion श्रुत्तवादिवादिः

BhP i. language लाटः,

लाटम् (only L).

i. talk १ I वृथाकथा W श्रुत्तयत्नम् Hasy.

2 II वाक्चापत्यम्

Yājñ (with Buddhists one

of the 10 sins) सम्भिन्नप्रलापः

Divyāv (harmas 56).

to become i. II गदाय

Nom गदायत

ŚBr 12.4.1.

idleness n I अलसता, अलसत्वम्

— अलस-यम्

MBh, Mn, Yājñ, Susr, etc.

II अनायासः — कारिप्रदूषः L — सीदम्

L — स्त्यानम् .

an idler n I ~~मुखनी~~ मुखनिरीक्षकः

II.

~~an idler~~ II कार्यपुटः I — काकाटिकः

L

— वातशयणः — शठः W, शण्ड

— शीठः .

idly talking वशिवाच mfn RV not talking i.

अविकथयत mfn Ap.

talking i. I विप्रलापः Susr.

II पुनरुक्तवादिन mfn Sak —

विलपनम् W — सम्भिन्नप्रलापिक mfn Divyāv.

idol n I देवप्रतिकृति

f (Pān 5.3.99, Sch),

देवप्रतिमा

(VarBrS 33.20)

— देवताप्रतिमा

MBh 60

— मूर्ति

f Kav

— प्रतिमा

Mn, Hariv, Ragh

(LW ~~218.1~~ 218.1, 241), प्रतिमानम् L.

II देवः

Vishn

— देवता

Mn 2 4.130,

MBh, Pur

— देवतम्

Kaus', Mn, BhP

— पुत्तकी,

पुत्तकः, पुत्तलिका — लिङ्गम् (once लिङ्गः BrishUp, ifc)

f आ, ई only in विष्णुलिङ्ग) VarBrS — सुरः

Vishn

— श्रीमूर्ति

f MW.

dedication of an i.) प्रतिष्ठा

(ifc f आ) Var,

Kathās, Bājat, Pur an i. (destined to be worshipped) अर्चा

Varāṣ, etc an i. made of stone ^{११} शैलप्रतिमा mfn Ricch

an i. of 'iva शिवः Pan 5.3.99, Sch an i. procession

देवयात्रा Lalav 5. $\frac{12}{13}$ an i. which is carried about in

procession चरमूर्ति f m. -worship पुस्तकीपूजा

'one whose nose is like that of an i.' ~~अर्चय~~ अर्चनस mfn Kas

and Pat on Pan 5.4.118 a particular square-shaped stone i.

having four hands of Prayaga वैणिमाधवः L present

in an i. (as a deity) प्रतिमागत mfn Ragh the

setting up of an i. सुरप्रतिष्ठा Bājat a car in

which idols are dragged about मरुद्वयः

L the service

of i.

प्रतीकोपासनम्

Mn, Kull

setting up of i.

मूर्तिप्रतिष्ठापनम्

मूर्तिप्रतिष्ठा,

without i. निर्देव

mfn Subh.

idolatry II देवार्चनम्

Pānc, देवार्चना

पुत्तकी पूजा

MW.

idolizing a husband II भर्तृदेवता, भर्तृदेवता

Hariv

if I यदि ind (in Veda also यदी) V, etc —

यिद्.

II कुविद् ind (ana चादि) AV, Br — च

ind Pan 8.1.30 RV, AV, MBh, Vikr 2.20, Bhartr 2.45 — यच्च

Car — यत्र ind V, etc — यद् V, etc — यदिचैत्

— यदिचैद् MBh 1.2403, Hariv 11895 — 2.8.34 and 48.19, यैद्

i. and i. - i. also यदि - यदिच - यद्यपि

i. at all यदि परम् i. never यदि नाम i. - i ! be

quiet ! ! (address to a dog) यच्चैद् ind Bhartr 1.16.24

i. it be argued that ----- no, it is not so' इति चेन्न

Badar 22 2.1.35, Sarvad 2.158 i. not यावन् न —

~~न~~ न चेद्

SBh 14, Sāṅkhya 1.17.1, Mn, etc, नो चेद्

(forming a sentence by itself SBh 14.7.2.15) ~~न~~ — नो

येद्

(18 यदि) MBh 12.7.21 and 29.145, Pāṇcat, Kathās, Vet, Hit

— न चेद्, नो चेद्

MBh 2714, R 5.80.24 i. - or i.

यदि — यदिवा, यदिवा — यदिवा, यदिवा — यदि, यदिवा — वा, वा —

यदिवा, यद्वा — यदिवा — यद्वा — यदिवा Bhag.

Bhag.

Iguana I गोधा (भिदादि) VO 24.35, trih, 'n,

etc.

II गोधारः L, गोधारः — निहाका L

— शीवरी Un 4.113, Sch, गोधा .

I.-eater गोधाशनः v. l. for गोवासनः .

to move curredly like an I. I गोधाय Nom

गोधायति ह कण्डादि (ganar 439).

^{ignis}
~~an~~ i fatuus I पिशाच दीपिका

III.

~~an~~ ignite vb I समिन्ध्य, समिन्ध्वै, समिन्ध्वे PV, AV, pr, in.

II उपतपcaus उपतापयति

AT 6.32.1.

ignited adj I समिद्ध V, etc.

igniting adj I समिद्ध MW वद्विकर

being i. I समिध्यमान. मि.

a thin piece of wood (used for ignition by friction) I

शलाका

, water-ignitionx

water-i. सलिलेन्धनः

L.

ignoble adj II नाभिजात

Kav.

ignominy II अवमानः (ifc आ f Rathas)

MBh 3.226, etc .

as a mark of i. लाञ्छनम् fear.

ignominiously defeated II पापपराजित mfn fr.

ignorance n I

अज्ञानम्

— अज्ञाता, अज्ञत्वम्

— अज्ञानता, अज्ञानत्वम्

— अविज्ञता

— अप्राज्ञता

In 4.1.167

— तानानुत्पादः

— मृषाज्ञानम्

Kathās

— अविद्या

IV 11.8.23

VS 40.12-14, Br 14

— अपविद्या

BarkP

—

अवेदि f BrāhP

— अबोधः

— अबुद्धि

f

—

— असंबोधः

MBh 12.11289

— अकृत —

बुद्धित्वम्

— तमस

n R. 5.31.9, 2, Sak, Rajat 5.144,

तमः

(Pan 7.3.34, Kās, L, Sch)

(with uddhists) सं मोहः

— मूढता

Kāv, Pur

— मुग्धता, मुग्धत्वम्

Kāv

मुग्धिमन् m Van 5.2.56 ३ (v.1.) — मौ अयम्

MBh, Kav, etc .

II कला — विवेक विरहः Santis — सम्मोहः

SBh, etc स्वापः सम्मोहः / L. the cause of i. तमस n तमः

(Pan 7.3.34x, Kas) L, Sch . ~~xxxxx~~

causing i. मौ हक mfn MW consisting of

i. अविद्यामय mfn ~~xxxxx~~ — तमोरूप

mf (आ) n NrisUp, तमोरूपिन् mfn NrisUp, Sch exempt

from the quality of i. वितमस्क mfn MW (with

Buddhists) freedom from ignorance ^{K i.} (one of the three roads of

virtue)

अमोहः

Dharmas 138

hammer of i.

मोहमुद्गरः

i. of Sanskrit

मोहमुद्गरः

Nyāyam, Sch

i.together with non-existence

अविद्या

uddh

the qualityof i. तमोगुणः

W

removing i.

तमोऽपह

mfn nas', Kir

5.22

spiritual i. अविद्या

AV 11.8.23, TS 40.12.14,

SBr 14

(in philosophy) spiritual i. (or a power which ~~rajas~~consisting of three gunas sattva, rajas, and tanas, and preventinthe you soul from realising its identity ~~xxx~~ with brahma,causes self to appear a distinct personality and matter to ~~xxx~~appear a reality)

अज्ञानम्

through i.

मोहात्

ind.

ignorant adj I अज्ञ

— अज्ञानिन

— अनभिज्ञ

Com on In 2.125

— निश्चिन

f (आ)

Kathās

— अज्ञान

— प्रज्ञाहीन

— अप्राज्ञ

— निष्प्रज्ञ

Kathās

— अविजानत

RV 1.165.5, Monā p, n 3.

95, Tājñ 2.258

— अविज्ञ

— अविज्ञातृ

Kir 2.3

अविद्वस

RV, AV, etc

— विद्याविहीन

Sinhās

— नविद्य

(Mon 1.3246), नविद्वस

(BHP)

— दुर्विद्य

Lajāt 1.

356

— दुर्वेद

Mon 3.13437

— अनौद्य

— अविबुध

— अबुद्धि

— निबुद्धि

Mricch, Pañc

— बुद्धिवर्जित

Kathās

दुर्बुद्धि Mbh, A, etc — ग्राम्यबुद्धि — सम्भूद

Yajn, Rajat — मुग्ध SBr, etc — मुग्धात्मन्

Kav — तामस f (ई) Mn 12, Bhag, etc —

तमोगुणिन् — तमोभूत Mn 12.115.

II अकोविद — अमन्तु RV 10.22.8 and 125.4

— अल्पज्ञ, अल्पमैद्यस् Kath p, अल्पविद्य Mn 11.36 —

अवियक्षणा Mn 3.115 and 8.150 — अविपश्चित्

Kaus, Bhag 2.42 — अविवेकिन् comm on BrArUp, etc —

कड L — किम्माक L — दुरनूयान

JaimUp — दुर्मथाविन् Mbh 12.9486, दुर्मति Mn, Mbh, et

दुर्मथ, दुर्मथस (an 5.4.122) MBh, etc — दुःस्थ L,

दुःस्थित Kathās, Pur, Rajat — पाक AV, TS, Āsvsr —

प्रकळविद् RV 7.18.15 (S-ay) — बाल f (आ) MBh, etc

Hariv, Kāv — बालिश f (आ) MBh, Kāv, etc —

भ्रूल (only L) — विचैतस् MBh — श्रुतिवर्जित

W — स्थूल f (आ) MBh, Pa-ncat.

not i. II अमूर f (आ) RV, AV 5.1.9 and 11.5.

(the, last i.e.) an i. grammarian परमवैयाकरणः

i. in कुश्रुत (in comp) Bālar 76.7 i. of अचिकि-

वस 1.164.6 — मुग्धवत् (loc) MBh

i. of the future अश्वस्तनविद्

BhP an i. person पण्डित -

मानिक MBh, पण्डितमानिन्

MBh, 2, पण्डितम्मन्य

Khad, rab, पण्डितम्मन्यमान

~~Kath, Up~~ Kath p.

an i. priest (who does not know the god, metre etc. of

hymns) लैङ्गधूमः

L

an i. woman अवाका, अशिका

Fan 7.3.47 instructing the i. मुग्धबोधम्

(scil व्याकरण) quite i. अविदुषर

ignorantly I अज्ञानात् ind — अबुद्धिपूर्वम् ,

अबुद्धिपूर्वकम् ind.

to be ignored I शैष्य

msn Kathās.

(in crām ignoring offences if useful for one's aims II

छादनः

Sāh 6.107.

~~the word iha I~~ ^{the} ~~Laty.~~

iliac passion II उदावर्तः

Susr, 13 6.4.1.1.

the i. region I कटीरः, कटीरम्

L.

ill adj I रोगिन्

In, IBh, etc — रुगात्

Venis — सरुज

IBh, ..., etc — रोगभाज

Var rS, Pañcat — सरुज

Hasy — अस्वस्थशरीर

Kad — दुःस्थम् ind.

II अकव्य f (आ) — अपुष L — अभिवात

f (आ) Laty — उपतप्त Kat Or 22.3.23 — ~~उप~~ उपतापिन

SBr, ChUp, Hās, In — कण्ठ In, IBh, R, Susr, etc — ग्रातु

L — निष्पश्य Rajat — मन्द f (आ) Malav —

युक्, युत् (?) ind — विकृतिमत् Nalôd — हुत्

not i. II अनमिन

Halac

— नरेश

f (आ) Heat

acting i. दुश्चरmfnalways i. शैगिषto become i. उपतपpass उपतप्यते

KātyŚr, MBh, ShB,

Susr, etc

to be i. कृष्cl 1 कृषति

Thatup 17.32

to be spoken i. of व्यववद्य

PāncavBr

causing i. सरुजGar doing i. to अपकारक, अपकारिन् (with gen.) endingi. अस्वन्त (a euphemistic expression used in the sense of)to fare very i. अमुथा व असुŚar i. feeling(?)माक्ष्यम् Divyāv i. found out दुर्विचिन्तितVar i. look-ing अपरूप L i. usage कृत्या (Pan 3.3.100) (with gen.)

Mn 11, रुजस् 67 absence of i.-will अनसूया

addressed in i.-omened words पापौक्त Sankh3r causing i.

luck by one's presence दुर्वस R 7.86.12.17 a house of i.

fame वैश्यम् L — वैशः Mn, Das, Kathas i.-examined

दुर्दृष्टः Kājñ 2.305 i.-fame अकीर्तिः i.-intentioned

कुटिलाशय f (आ) Kathas 37.143 i.-intentioned पापानुबन्ध

R. —

i.-luck I मन्दभाग्यता Pancat — भाग्यविपश्यः

Kājñ, भाग्यविपश्यः Ragh — व्यसनम् Mn, etc., etc.

II अनयः — अमङ्गलम् Mn, enis — अमङ्गल-

व्यम BhP -- अरिष्टः MBh 12.6.73 -- अरिष्टम्

अशिवम् AV 1.116.24, 10.23.5, MBh, etc -- असंपत्ति

f MBh 12.36 -- दुराहा ind AV -- दुर्णीतिम्, दुर्नीतिम्

MBh, Hariv, Pāncat 2.21 -- दुर्नीतिम् MBh, Hariv, Pāncat 2.21,

दुर्भाग्यम् ~~ind~~ पापम् (ifc f आ) AV, etc --

व्यथा Sar, VarBrS -- व्यृद्धि f WS, AV, Br, Gaut -- (personi-

fixed as a goddess) अश्री Kathas i.-measured

दुर्निमित्त Ragh 7.10 -- विगानम् L i.-report दुर्व्यवहृति

f Har 3.36 i.-repute कुनामन् n i.shaped कुरूप

Pāncat, Kathas, कुवपुस्, कुरुपिन्, कुशरीर Mark i.success

असमृद्धि f AV, Mn 4.137, etc -- अशुद्धि f VS 0.9.

i.-will II इरस् n (gana कण्डूदि ३ an 2.27

व्यापादनम् W दीर्जन्यम् SarngP निग्रहः

L. ~~वैशवतम्~~ .

the keeper of a house of i. fame वैद्य वैशवत m Mull on

Mn 4.84 long i. दीर्घशैगिन W mutual i.-will

मानकलि m amar no i.-success अव्युद्धि f 10.2.1

one who has had i.-luck with व्यसनवत (comp) Ka

one who has i. luck with his children and cattle प्राजाव्युद्ध-

परिवृद्ध mfn ApGr to speak i. of परिवद्, परिवदति

also A) MBh, Kav.

speaking i. I गर्ह्यवादिन् L.

II अनुशंसः ~~अनुशंस~~ कटूद Pan 6.

3.102, VoP, etc — कुयवान् R. 1.17h.7.

speaking i. of I परिवादिन् MBh.

II अवर्णः Ragh 15.38 and 57, Rajat, अवर्णकारक

Buddh, Jain — अपवादः (gen.).

to turn out i. अवराध, अवराधेति AitBr with-

ing i. to शंसः RV.

to treat i. I खलीकृ Mricch, Kāṇ, Khar, Kathās

(sometimes confounded with खिलीकृ) to be i. रुजाय

Nom रुजायते

MW to get i. अपुवाय

Nom

अपुवायते

TS.

ill-affected towards I संदुष्ट

(gen.) R.

i..-arranged II ठयङ्ग

mf (आ) n MW.

ill-behaved I अपवृत्त

BhP

— उद्धृत

mfn MBh, R, Rajat, etc — अशीलmf (आ) n MBh 12.

4619, ..., etc.

II अशिष्ट

mfn Ap MBh, etc — उद्धृत

Bh, Dh, Sah, etc

— विद्यात = वैद्यात — विशील

Bh, Dh.

ill-bred I दुःशिक्षितmfn Salar 2.22

23

ill-conditioned II लघुवृत्ति

mfn W.

ill-conduct I दुश्चरितम्

VO 4.28, Mn, BSh, etc.

II उपरागः

L — कुनीति

f W.

ill.-conducted I दुर्विनीत

mfn BSh, Kav, etc, दुर्विनीतक

mfn Kathas 20.9

— पापाचार

mfn BSh

— वृत्तहीन

mfn BSh

— शीलवर्जित

mfn ...

II दुर्णीति, दुर्नीति

mfn

— दुर्नीति

mfn

— लघुवृत्ति

mfn W.

ill-disposed I सदुष्ट

mfn R.

20657

II क्याकु

mfn L

दुर्विद्व

mfn V.

to be i.-disposed विवेन, विवेनति

, Br ~~made~~ i.-

disposed against

दुष्टबुद्धि

mfn (उपरि) Panc made i.-

disposed

विकृतबुद्धि

mfn .

an i. doer I पापकर्मकृत्   mfn R — पापकर्मन्

m n, n, etc.

illegal I धर्मशैथिल्येन   mfn — स्मृतिविरुद्धे   mfn

II अस्मात्   mfn — स्मृत्यपेक्षया   mfn .

an i. act विकर्मक्रिया   Mn 9.226.

illegality I स्मृतिविशेषः

W.

illegible I अपाठ्य

mfn.

illegitimate(?) II अभिमृष्टज mfn 10.23 2.2422.

an i. child विजन्मन् mfn 10.23 an i. ma-

riage यो निसंकुलुषम् an i. son वैश्यापुत्रः

ricch the i. son of a Brahman and a Sūdra woman शूलिकः

L the off-spring of an i. marriage सांकरिक mfn 10.23

illfated I मन्दभागिन

mfn Kāv, मन्दभाग्य

mfn Kāv, etc, मन्दभाज

mfn Mōh

— मन्दपुण्य

mfn Hcar — ^{११}हृतदेव

mfn M

, हृतभग

mfn DhP

, हृतभाग्य

mfn M — हृतविधि

mfn Dharmav (conj.)

— ^{११}देवहृत

mfn R, ^{११}देवहृतक

mfn

— उपहृतक

mfn L

—

^{११ १}देवापहृत (१), ^{११ १}देवापहृतक

(Kām) mfn.

II पापगति

m

R.

लक्षणभ्रष्ट

mfn

Yājñ 3.217 (v.1. अलक्षणाभ्रष्टाः

).

ill-favoured adj 1 I कु दृश्य .

ill-fed I विपुष्ट

mfn Pāncat.

the well-fed and the i.-fed पुष्टविपुष्टी

m du Pānc.

ill-formed II अरूप

mf (आ) n R

कदाकार

mfn L.

having an i.-formed face

अपमुरव

mfn Pa. 6.2.

186

having an ill-formed mouth

अपमुरव

mfn Pa. n 6.2.

186.

ill-health I अस्वस्थता, अस्वगता AV 9.2.3.

the Illias fish II गाङ्गायः^९ L.

to have illicit intercourse with II वृत्

cl 1 वर्तते (rarely वर्तति) & (lo) R.

i. intercourse with a woman अगम्यागमनम् i. occu-

pation असत्कार्यम् In 12.32 one who has i. intercourse

with संकरिन् mfn (comp) Gauth one who obtains a know-

ledge of the Veda by i. means प्रहस्तनः I.Bh practising

i. intercourse with a woman अगम्यागमिन् m Gaut relat-

int to i. intercourse with a woman अगम्यागमनीय mfn Kn

11.169 a woman who has i. intercourse with a man अगम्यागा

illimitable I अपरि^९मेय ~~अप~~ mfn.

illimited space II अनू^९तं RV 10.149.1.

illiterate adj II अपण्डित .

ill-judged II विचक्षण mn II.

illmannered I अविनीत

mfn in 4.67, Yajñ 3.155, E

etc 445

mf (आ) n (manas) होण्डादि.

अण्यादि, ~~विष्म~~ विष्म पहादि .) Mn 4.177, Bh 14.1251.

III

min ish, .., R ajat, etc — विशस्त

Jan 7.2.19 विशील

min In, 13h

— दुर्लभ त

rnf n

an i.-mannered act

दुर्लभसितम्

Prab 6.9 .Bālar
10

4.60 a troop of i.-mannered boys यपलुगणः. Ratnāv 1.3.

ill-natured I अपरील

mfn Kāsikh.

an i.-natured man सुगालः

॥.

illness n I अस्वस्थता ^{Matnāv} — रुज ifc Mn, IBh

etc सरुजत्वम् ^{Mālav.}

II अहति f L — माथः L — व्यानाथः

(or व्यावाथ) ^{Divyāv} — हरिमन् L.

absence of i. विरोगः L freedom from i. निरामयः

^{IBh} free from i. निरामय mn IBh, 2, Susr, etc a

great i. (from which a person recovers) अपमृत्यु m

an i. produced by the complicated derangement of the three

humours सैनिपातः ^{Susr} a kind of i. श्वयीचि

m f on 4.71, Sch a particular demon causing i. अपहृरः

karGr seized with i. संयाधि mfn kāv a severe

i. महारेगः āsvSr simulation of i. मान्द्यन्याजः

Kathas suffering from a long i. दीर्घन्याधि mfn I.

suffering from a s vere i. महारेगिन् mfn āncar, kūrmap

i.-destroyer न्याधिदातः Susr, DhPr.

illogical I निर्युक्ति

mfn Gol, निर्युक्तिक

mfn.

— निरन्वय

mfn W.

1 I पतलकर्म

mfn Ker, Sah, etc .

an i. conclusion

अविनिगमः

L an i. reasoner

अतर्कः .

i.-omened

II

अनाभ्युदयिक

mfn.

an ill-placed hesitation II

दुर्विचारः

Das.

ill-report I

जनापवादः

Pan 2.3.69, Kās (pl)

अश्लीलपरिवादः

Yajñ 1.33.

ill-seen (lit. and fig.) II दुर्दृष्ट

mfn Yājñ 2.305-

ill-smelling I पूतिगन्धि

mfn MBh, पूतिगन्धिक

mfn L, पूति

mfn AV, etc

कटु

mf (वी, रुः

MBh 14, Ragh 5.48, R, etc.

containing i.-smelling oil II पूति तैला

L.

ill-starred I ^{९९} हुतदेव

mfn II, हुतभग

mfn hf, हुतभाग्य

mfn M W — हुतविधि

mfn Dharmav (conj) —

दुर्जात

mfn IBh, R.

an ill-tempered woman II दुर्भगा

W

— पुरुष —

दुर्बिणी

W.

ill-timed I अप्रामादकाल mfn.

ill-treat vb II विकल्य Nom विकलयति

Shan.

II ^{२१} य cl 1 यायति

(Whātup 22.9).

ill-treated ~~mf~~ I विनिकृत mf Bh, R धर्षित

mf Bh, Hariv, Pur.

to be i.-treated कर्षणीय Jatakam.

ill-treating I धर्षिन् mf ifc Hariv.

II अपकरणम् L.

~~ill-treatment II~~~~L.~~

1

ill-treatment I प्रधर्षणम्, प्रधर्षणा ffn, R

स्वकीकारः Kad, Santis, Kathas, स्वकीकृति f Kathas 13.157.

II कृत्या (Pan 3.3.100) (with gen. रुजस्

n 11.67).

exposed to i.-treatment

प्रधर्षणीय

mfn

illude vb I प्रतिभु caus प्रतिलोभयति RV.

उपदृश caus उपदर्शयति Kathas 19.75, Pajat.

illumine vb II पू cl 9 (Dhātup 31.12) पुनाति,

पुनीते, cl 1 (Dhātup 22.70) पवते RV, etc.

illuminate ^{प्र} (I) अनुभाज — अभिज्वल

caus अभिज्वालयति wait — अभिविभा,

अभिविभाति RV 7.5.2, RV 8.2.42 — आतन P RV —

उज्ज्वल caus उज्ज्वलयति 'Br, U'ajat, 'is', etc —

क्रश cl 1 क्रशति Nir 2.25 — ज्युत

caus ज्योतयति AV (4.37.10 and) 7.16.1, MBh (v.1.) —

ज्वल caus ज्वलयति or ज्वालयति PopBr 2.5

5(I) MBh, etc — धवलय Nom धवलयति Hād, Prasannar

प्रतप caus प्रतापयति R — प्रभा P प्रभाति

TUp — प्रकृ caus प्रकृयति RV — रज्ज् नृ रज्ज्

caus रञ्जयति (only RV) and रञ्जयते, (A, etc) — रञ्ज

caus शैचयति, शैचयते RV, 3Br, BHP — विभा P विभाति

A, RV, 3Br — विरञ्च, विरञ्चते R 4.7.1, 10.122.5

— विरञ्च caus विरञ्चयति RV, BHP —

संयकास, संयकास्ति BHP — संज्व caus संज्वा-

लभति RV.

III नीराज caus नीराजयति Prab —

विराज caus विराजयति (rarely विराजयते

RV, RV, etc — राज caus राजयति, राजयते

— उद्दीप caus उद्दीपयति RV, 3Br — आदीप

caus P IV, 5Br, 13h, ..., etc.

to ~~itt~~ i. thoroughly व्यादीप caus व्यादीपयति

13h.

to i. विदीप caus विदीपयति

13h, R, etc. —

दीप caus दीपयति, दीपयते 13h, Hariv, etc. — विद्युत्

caus विद्योतयति 13h, R, etc. — द्युत् caus

द्योतयति (द्योतयते) ~~ध्यातयति~~ (ध्यातयते) 13h, K-av — विद्युत्

विद्योतते (ed also P) 13h — सम्प्रकाश caus

सम्प्रकाशयति Lalit — अभिकाश Intens

अभिचाकशीति 7S — विकार caus विकारयति 13h

उद्भास caus उद्भासयति, उद्भासयते Hariv, VP, Var-

BrS, Katha~~as~~ प्रभास caus प्रभासयति 17b, R

आभास caus आभासयति Nir, MarkP -- भास

caus भासयति, भासयते "p, Mbh, etc -- निर्भास

caus निर्भासयति Hariv अवभास caus P Mbh, etc

विभास caus विभासयति Mbh -- (beautifully)

व्यवभास caus व्यवभासयति Kathas.

illuminated adj I नीराजित

Prab, Uttarar

राजित MBh, Kav, etc ऊद्भासित निर्भासित Hariv

विभासित MBh प्रद्युतित Pan 1.2.21, ch द्युतित

विदीपित MBh दीपित MBh, etc.

II अकासित धवलित Bhartr प्रतिबुद्ध

BhP सूत RV.

brightly i. व्यवभासित

Kathas having the soul

i. अन्तर्ज्योतिस् 3Br 14, Bhag i. by the moon चन्द्रशुभ

f (आ) Kathas 70.26

चन्द्रवत्

Chai 2, Kathas .

to be i. I विद्योतयितव्य

Pras'nUp.

illuminating ^{adj} I उद्योतकर, उद्योतकारिन्

mf.

विद्योतक mf Cat, विद्योतन mf Dhurtas — द्योतक

mf — द्युतिकर mf (ई) mf — द्योतन

mf (आ or ई) mf — (in edan a phil.) अवभासक

mf — दीप्तिकर mf (आ, ई) mf — दीपयत्

mf — दीपक mf Jan 3.27.221 mf — दीपवत्
222

mf — प्रकाशक mf (इका) mf mf, Sankhyak, Ich, Bh, etc

— प्रकाशन mf amatUp, Bh — प्रकाशनवत्

mf Nir — राजक mf W,

II कान्तिकर mf — तापन mf (ई)

ifc BhP 2.9.8 — लौचन ~~men~~ BhP — विशैयन

~~men~~ BhP — — विशैयिष्णु ~~men~~ W.

all i. II विश्वभाज ~~men~~ IV (esp.) the i. power of

free वयस n RV, etc.

illuminating I समुद्भासनम् Kad निर्भासनम्

carvad (in Ved.phil.) अवभासनम् आभासनम्

प्रकाशनम् प्रकाशकिरणम् R.

II भ्राजनम् पत्ररञ्जनम् III.

the act of i. उद्दीपनम्

illumination n I दीपमाला

MBh 13.4727, Caurap 18

दीपमालिका

— उद्योतम्

— द्योतनम्

BhP.

II चन्द्रिका

ifc

ज्वाला

Katy'Sr

4, Paddh

— विवासनम्

Nir

— अग्निक्रीडा

nocturnal i. दीपावलिf BhP 4.21.4 a festivalwith i. on the day of newmoon in the month Āsvina or Kārttika

दीपावली

RTL 432

a festival with i. on the day of newmoon in the month Āsvina or Kārttika दीपावलिf.

an illuminator n I दीपितृ

m Pan. 3.2.153.

II यक्षणि

m RV 6.4.2

हस्वत्

m RV

the which illuminates

संज्वलनम्

Anarghar.

~~ill~~ illumine vb I प्रद्युत caus प्रद्योतयति

rab, BhP — प्रकाश caus प्रकाशयति (rarely

प्रकाशयते) an, MBh, Kāv, tc — प्रकाशीकृ Pā var —

(and to survey) प्रकाश intens (only pr. p प्रयाक-

शत) RV 4.53.4.

II आभा, आभाति

R, AV, TB, BhP —

अभ्यवज्जल caus अभ्यवज्जलयते GopBr — अवज्जुत

caus अवज्जोतयति 'BBr — ज्जोतिष्कृ

TBr 2.1.3.9 — निर्विभास caus निर्विभासयति

RV — प्रयक्ष caus प्रयक्षयति RV —

प्रतप, प्रतपति RV — विधि, विधिक्तेति, विधिनेति

R — विरव्या, विरव्याति RV, AV — विवस्, विवस्ते

विवस्ते ऽBr — (darkness) विवृ, विवृणोति,

विवृणुते RV — शुभीकृ, शुभीकरोति Kautrikas.

to i. from a ove

अवतप

caus

illuminated adj I अवभासित

MBh (wron-

nglywritten अवभाषित 7.6672)etc — निर्भासित

Hariv — प्रकाशित

II द्युत Pan ६ 6.4.37, Kas — ज्योतिष्य

TS 6.4.2.2 — रञ्जित BhP.

having the corners of the eyes i. ११ धीतापाङ्गु.

gh 45 i. by wisdom प्रज्ञाप्रतिभासित Karand

to be i. अवभास्य SamK.

illuminer of the dark (Agni) II दोषावस्तु m V.

illuminating adj II प्रचेतन SV वस्तु

विकाशिन (ifc) Kav विवाशन Nir

शुच .

all i. विश्वभानु

RV being illumined

illuminating I प्रभासनम् Hch.

II अवज्यातनम् KātyŚr — — अवज्वलनम्

~~xxxxxx~~ ApŚr, Sch.

~~xxxxxx~~

ill-usage II अतिपातः .

(in Phil.) Illusion I माया

IV 83.108

माया IV, etc — मायाभौतः P — विभ्रमः

(ifc f आ) Kāv, Kathās, etc.

II अजया — अज्ञानम् — इन्द्रजालम्

— कूटः, कूटम् L — चाकचिक्यम् Nyayak — चित्रा

— जालम्

Das 8.42, Kathās 24.199 — जालकम् L — तमसः n

RV 5.31.9, R 2, Sak, Rajat 5.144, तमः (Pan 7.3.34, Kas), L, Sch.

— परिकल्पः Buddh — प्रतिभ्रसः Lalit — मातिविपर्ययः

Vear — मनोरथः (ifc f आ) Samk — मिथ्याप्रत्ययः,

मिथ्याभिमानः Samkhyas, Sch — वचनम् (वच्यना) III

वारुण्यम्

IN

(in Vedānta) विवर्तः

edāntas

विस्मापनः

L

संश्रुत

n

W.

being in a state of i. मिथ्यात्विन्

mfn Śatr

th cause of i.

तमस

n

, तमः (Pan 7.3.34, Kās) L,

Sch

~~causing~~ causing i. मायादः

L

consisting of i.

मायामय

mf (ई)

n Up, MBh, R, etc

मायात्मक

mf (इका)

n

W/creating i.

मायिक

mfn Pañcatk

demoniacal i.

हेरम्

L

the divine power of i. महामाया

Pur

formed of i. मायामय

mf (ई)

n Up, MBh, R,

etc

freed from i.

वीतमोह

mfn

MW

~~freed from~~

— निर्व्याजीकृत mfn 'Santis' free from i. निर्मोह

mfn 'ivag(v.l.) निर्मोद्य — विमाय mfn i V great

i. महामाया Pur having great i. महामाय

m (आ) n R.

(with Jainas) i. (as the lowest of the 14 steps which

lead to final emancipation) मिथ्यात्वम् Sarvad the

i. effected by the power o the Bhūtas भूतसृष्टि f M

i.-maker मायाकारः, मायाकृत् m L i. mind सम्मोहः

(also मनसः, मनः, मति-, चित्त etc) SBr, etc i.

personified माया

Pur (in Vedānta phil.) i.

(personified as Māyā) अविद्या instrument of i. मायायन्त्रम्

Kathās

a kind of i. (māyā) सम्माहनी Hariv mad i.

दुर्मदः

Pur a method of asserting the Vedānta (maintaining

the development of the universe from Brahma as the sole real

entity, the phenomenal world being held to be a mere i. or

Māyā विवर्तवादः

Madhus a particular form of i.

(Buddh.) कदलीस्कन्धः

L a particular i. माहनी

Sarvad.

possessing i. I मायान्वित

mfn MW

— मायाविन्

mfn V, 13h, , etc

मायाधर

mfn R .

the power of i. (that which veils the real nature of

things) आवरणशक्ति

f

edantas

practising great

i. महामाय

mf (आ) n R, Kathās

— मायाचार

mfn Subh

resulting from i.

माहनीय

mfn 13h

skilled

in i.

मायापटु मायापटु

mfn Var

subject to i.

मायिन्

mfn Bh¹³

without i.

अमायिक

mfn Com on Kir

creating i.

मायाविन्

mfn Wilak

R

— माय

(said of Vishnu)

माय

mfn 13h

the i. of sleep

illusive adj I मायामय

f(ई) Up, MBh, etc.,

etc

माहिण

MBh, R, etc.

II मायाचण

W.

i. appearance विश्रमः (ifc f आ) Kāv, Kathās, etc.

illusory adj I मायिन्

RV, AV, ŚvetŪp, etc

मायिक

Pañcar

मायाविन्

Nīlak

माया

esp. ifc.not i. I अमायिक

Kap .

anything i. नटरङ्गःBuddh appearing in the i.shape of a fish जिह्मिन्mfn BhP 8.24.61 endlesslyi. अनन्तमायिन्essentially i. मायात्मकइका)an i. antelope मायामृगःR i. appearanceof water in a desert

मरीचिका

Prab, Kathās

~~xxxxxx~~

— मरु —

मरीचयः

f pl

, मरुमरीचिका

Kathās

(in Vedānta) an i.

form विवर्तः Vedāntas an i. form shaped like a lion सिंहमाया

Hariv an i. image माया RV, etc i. nature (of all worldly

phenomena) शून्यता Śis, Sarvad, शून्यत्वम् Kav, Rajat,

Sarvad the i. nature of worldly objects personified and iden-

tified with Sarga महामाया Purā very i. महामाय

mf (भा) & R, Kathās.

illustrate vb I उदाहृ, उदाहरति

— विशदी —

कृ, विशदीकरोति

Pāncar.

II अवद्युत्

caus अवद्यातयति

Comm on

BrArVp

— उपदृश

caus उपदर्शयति

Yājñ 2.8

— निर्युत्

caus निर्योतयति

TandBr

— पू

cl 9 (Dhātup 31.12) पुनाति, पुनीते,

cl 1

(Dhātup 22.70)

पवते

RV, etc

(~~with Buddh.~~) ~~xxx~~

प्रज्वल

(with Buddh.)

caus

प्रज्वालयति

Divyāv. a passage of the

rāhmanas which illustrates a rule (~~vidhi~~ vidhi) previously

propounded

अनुवादः

sometimes called

अनुवादवचनम्

that portion of a brahmana which illustrates difficult Sutras,

texts or obscure statements occurring in another portion

अनुव्याख्यानम् §Br 14.

to be illustrated I विद्योत्तमतव्य

mfn ~~PrasnUp.~~

PrasnUp.

II उद्देश्य mfn.

illustrated adj I उदाहृत

— समुदाहृत

20706

~~xxx~~ W निदर्शित

Mn, MBh, etc.

II द्योतित .

2

illustrating I उदाहृत्य

ind p . xx

~~xxx~~

1

illustrating adj II अवद्योतक, अवद्योतनम्

comm on Nyayad, अवद्योतिन् — प्रकाशक

f (इका) Sarvad, 'amk — प्रत्येक Hsv —

प्रद्योतिन् (ifc) Cat — विकशिन् (ifc) Kav

— विद्योतक Cat, विद्योतन thurtas —

विद्योतिन् Cat.

illustrating n I समुदाहरणम्

II आदर्शः (often दर्पण) — निर्भासिनम्

Sarvad — प्रतिपादनम्

Var, Sank, Sah.

illustration I उदाहरणम् Sāh, Kās, etc — समुदा-

हरणम् W — उदाहृति f — उदाहारः L —

निदर्शनम् ŚrS, Mn, IBh, Kav, etc (निदर्शनत्वम् Naish)

-- दीपिका

II अङ्गम् (in rhetoric) — (in rhetoric)

उत्प्रेक्षा — उद्देशः -- उद्देशकः —

प्रकाशकत्वम् Vedāntas — प्ररोचनम् Pāncavār — —

लक्षणम् In, Sarvad, Susr — (?) लक्षम्

an opposite i. न्यायः

a counter i. प्रत्युदा-

हरणम्

an, ōch, Vam, Vrat, ch

i. at the end of titles of

books दीपिका

an i. of a thing by its reverse अभ्यु-

दाहरणम्

i. of poetry

काव्यप्रकाशः

i. of poetry

or rhetoric

काव्यलक्षणम्

^{opposite}
an i. उपोद्घातः

illustrative adj II उद्देशक

L.

illustrator n I दीपिका .

II उद्देशकः L.

i. at the end of titles of books दीपिका

illustrious adj I भगवत् M, etc — महाभाग

f (आ) Mn, MBh, Hariv, etc — श्रीमत् Ch. p, MBh, etc —

श्रीयुक्त, श्रीयुत — उदारकीर्ति — उदार

f (आ and ई (gana बह्वादि Pan 4.1.45) — विशजित

MBh, Kav, etc.

II उत्तमश्लोक BhP — उदात्त — उपम —

श्वस्तम IV 2.23.1 — कल्याण f (ई) (gana बह्वादि)

— कल्याणिन् — द्वात्रिंशद्विंश^{क्ष}णिक् (sinhās),

द्वात्रिंशल्लक्षणीयेत (Hit) — प्रगल्भ f (आ) —

प्रधानोत्तम — भावित — महनीय

यशस्विन् av — यशस्विन् A, etc — विशाल

(आ also ई) IBh, Kav, etc — सिद्ध W.

to be i. I दीप् cl 4 दीप्यते AV, Br, An, IBh,

Valid, etc — विराज्, विराजति, विराजते

ChUp, In, IBh, etc — राज् cl 1 (hatup 19.74)

राजति, राजते (ed also राष्ट्रि, राष्ट्र) Br, etc.

to be very i. संविराज्, संविराजति, संविराजते

IBh being i. विराजनम् Nir the grandson of an i.

man पैतृमत्यः Pravar कुवादि) having an i.

father पितृमत् V3, 3r of i. ~~birth~~ birth

कल्याणाभिजन f (ई) Mal, R of i. fame महनीय-

कीर्ति Ragh an i. family विशालकुलम् MBh

an i. king राजसिंहः MBh, R — महिमहिर्काशु

m Naish

an i. man I नरव्याघ्रः, नरशार्दूलः MBh — नृसिंहः

MBh, R.

IX नृसामः Ragh — बृहज्जनः MBh —

मनुजव्याघ्रः R i. through one's own (acts) स्वयशस्व

RV, AV to make i. दीप caus दीपयति, दीपयते

MBh, Hariv, etc to make i. उदात्तय Hom उदात्तयति

a son of an i. person आमुष्यायणः L sprung from an i.

race विशालकुलसम्भव MW.

very i. II अतिशय (MBh) , / — ~~अतिशय~~ बहुकल्याण

mf (आ, ई) n Nal — स्वाभास mfn Kir.

ill-wisher I द्राक्षु m MBh, Rajat .

image n I प्रतिमा

RV, etc, प्रतिमानम्

L

प्रतिमता, प्रतिमत्वम् — प्रतिकृति ङ = — प्रति-

बिम्बम् — बिम्बः, बिम्बम् (ifc f आ) , Shp,

Rajat — पुत्तलः Cat, पुत्तली, पुत्तलकः, पुत्तलिका

— मूर्ति f kav — प्रतिमूर्ति f L.

कल्पना
II / — ~~प्रतिच्छाया~~ प्रतिच्छाया Hariv, Sank,

प्रतिच्छायािका Raish — प्रतिनिधि m kav —

प्रतिफलः (L), प्रतिफलनम् (Kav) — प्रतिभा

Nir — प्रतिधातना Kash, SIs, Fear — प्रतिरूपकम्

L — प्रतिरूपम् Mb, Far, h (प्रतिरूपा Caush n

— प्रतीकम् ChUp, Sch — भास्व n f M

— मुद्रा Kāv, Pur, Rājāt — रूपकम् Ait Br, Kathās

— रूपम् (ifc f आ rarely ई) in, Kathās —

वर्षम् n m — संक्रान्ति f M .

any i. प्रतिच्छन्दः Hariv, Rājāt, प्रतिच्छन्दकः

Null, प्रतिनायकः Srikanth any divine ~~xxx~~ i. श्रीमूर्ति

f the being an ~~xxx~~ i. प्रतीकत्वम् Ch p, Sch the

being a reflected i. अनुबिम्बम् Naish bearing a (k

here's) i. कायामृत m, कायामृगधरः L a Buddh

i. चैत्यः, चैत्यम् L goc-i. देवताप्रतिमा h 6.60

a golden i. हरिणी rajat came to an i. विम्बागत

mfn a great i. of Gautama Buddha महाबुद्धरूपम्

Inscr having no i. of one's self अभुङ्क्ष mfn lathās

an i. (destined to be worshipped) भर्त्ता Varṇas, etc i.-kee-

per मूर्तिपट्ट cat an i. made of ¹⁻sal wood शालभाजिका

lathās, rajat an i.-maker उपमातृ mfn L an i. of

स्वरूपकम्, स्वरूपिका (gen) Heat . ~~xxxxxx~~

~~xxxxxx~~

image

i. of a deity I देवप्रतिकृति

f (an 5.3.99,

Sch), देवप्रतिमा

(VarBrJ 33.20)

— देवतप्रतिमा

AddhEr — देवता

Mn 4.130, Mh, Pur.

i. of a deity placed in the market आपणदेवताthe i. of a god I देवः

Vishn

— देवतम्

Kaus', Mn, BhP.

II लिङ्गम्

(once लिङ्गः)

Krishn, ifc f आ, ई only

in विष्णुलिङ्गे

) VarBrJ

— रथायाः

Pancar

स्वामिन्

m (often ifc) .

an i. of a man

आलेख्यपुरुषः

Kathas

an i. of

मोरन शैवित्प्रतियातना

Ragh the i. of a year

संवत्सरप्रतिमा TBr an i. of Sarvda (mechanically contrived

to move by itself) यन्त्रगरुडः

Pācat an i. of gold

किर्मी L an i. of i.e. like, similar प्रतिनिधि

n (i.e.) Kavad an i. of iron किर्मी L an i. of Haru

रघुप्रतिनिधि m Ragh an i. of Siva शिवकः Ran

5.3.99, sch ~~the i. of Siva~~ शिवरूपम् an i. of Siva

erected by Ratnavardhana रत्नवर्धनशैवः Rajat an i.

of ishnu श्रीमूर्ति f an i. of the son god

मार्तण्डप्रतिमा Rajat an i. of the supreme being श्रीमूर्ति

f i.worship प्रतीकापासनम् Mn, Kull an ~~iron~~ iron

i. शूमः, शूर्मे m f, शूर्मिका, शूर्मी a Jain i.

शैल्यः, शैल्यम् L marked by a (hare's) i. छायाङ्कः, ~~छायाङ्कः~~

L, Sch, छायापिङ्गः Cal a metal i. सूर्मि f, सूर्मि

, शूर्मे, शूर्मे one's own i. आत्मप्रतिकृति

f Mn 5.2222, BhavP 2 one's r flected i. छायात्मन्

m Negh 40 receiving the i. छायाग्रहः Rajat 3.154,

छायाग्रहयन्त्र

a reflected i. I छाया 5.44.6, 10.121.2, 18

II अनुबिम्बः, अनुबिम्बम् Naish — आभा

the reflected i. of the face प्रतिमुखम् Hariv

the reflected i. of water (in deserts) पयःप्रतिबिम्बम्

Pubh a sort of i. प्रतिभाविशेषः K a stone i.

शिल्पाप्रतिकृति f Hariv a wooden i. काष्ठपुत्तलिका

adoration of images मूर्तिपूजा H L 524 a car of carrying

the i. of the gods in a procession देवदलः L a maker of

i. रूपकारः Kath-as.

imaged adj II संक्रान्त

V.

imaginable II मानस

mi (ई, once आ) n R.

well i. सुचिन्त्य

mi Kariv.

imaginary adj II मानसिक Karand.

anything merely i. वन्ध्यादुहितृ f L, वन्ध्यापुत्रः

am, वन्ध्यातनयः, वन्ध्यासुतः, वन्ध्यासून m L

an i. advantage मिथ्याफलम् Chapter i. posse-

ession of मानिता (i/c) MBh an i. town in the sky

गन्धर्वपुरम् Kathas, गन्धर्वनगरम् MBh 2.1043,

Hariv, R 5, etc.

imagination n I सम्भावना (rarely सम्भावनम्)

Pañ, Kāv, Sarvaś, Apr, Vās, Sch — भावना MBh, Kāv, SamK,

edāntas, etc — विकल्पः Yogas, Cit — विकल्पनम्,

विकल्पना BhP.

II अव्याशयः car 1.9 — प्रतिभा

MBh, Kathās, Sah — मनस् n etc — मनोजल्पः

L — वासः MBh = वासना — वासना SamK,

Kāv, Kathās, ājat, Sarvaś, etc — वितर्कः MBh, Kāv, etc.

based on i. सांकायिक

mf (ई) n Kap, 'amK

by i. प्रतिभातः, प्रतिभावशत ind Kathās the exist

ing merely in the i. कल्पितत्वम्

common Van 4.2.2

forming in the i. कल्पनम्

prob the i. (of a poet)

शक्ति f lavayad in i. भावनाया ind मनसा

ind produced by i. साकल्पिक

mf (ई) n Kap, Sam.

भावनामय mf (ई) n to occupy one's i. with

भावनामवन्ध with loc. without i. निर्वसन

mf n a.

imagine vb I विकृप caus विकल्पयति

Kav, āncat संकृप caus संकल्पयति, संकल्पयते

as प्रकृप caus प्रकल्पयति (with acc. and

loc. विभू caus विभावयति th, Pāncar

उल्लेख, उल्लेखते Kād, enis.

II अभिमन, अभिमन्यते आशङ्क, आशङ्कते

(seldom आशङ्कति hach, Kathās, āncat, etc गण

cl 10 गणयति (ep. also गणयते) hach 10.

११ ध्यायति cl 1 ध्यायति (ep. also ध्यायते) cl 2 ध्यायति

Dr, r'arS, h, Kav, etc मन cl 8.4 (Whitup 30.9, 35.67)

मनुते, मन्येत (ep. also मन्यति) R, etc वियिन्त,

वियिन्तयति, वियिन्तयैत Bhp.

III कुस्मय Nom कुस्मयते Dhātup 13.3 .

to be imagined भास cl 1 (Dhātup 6.23) भासते

Sāh, Vedāntas, etc.

imagined adj I संकल्पित Bh, Kav, etc परि-

कल्पित En, Bh, Kav, etc परिभावित BhP भावित

Bh, Kav, etc.

I अभिमत चिन्तामय BhP 2.2.12, *

AgP, 30.28 चिन्तित Pancat, et यत्

Vedāntas दृष्ट Bh, i मत R., etc

रूपित Kav, Sarvad विचिन्तित BhP विकीर्ण

W.

one who has i. भावितवत् W.

to be i. I चिन्त्य

SvetUp 6.2, Bhag 10.17

ध्येय

Yājñ, MBh, Kāv, etc.

II कल्प्य

(Pan 3.1.110, Vop 26.17.18) VarṇS

भावनीयम् (impers) Kāv, carvad

-- भाव्य

AshtāvS

difficult to be i. दुःसचिन्त्य

Rājat.

imagining adj II दयायत् f (अन्ती) Mn, MBh, R

भावक AshtvS भावन f (ई) AshtvS.

i. one's self learned विद्याभिमानवत् Kathas i.

one's self to be अभिमानिन् (ifc) i. one's self to

possess अभिमानिन् (ifc) i. to be आशङ्किन्

ad. being imagined भा०२ AshtvS.

imagining n II चित्तम्

RV, VS, Śr, etc — चित्त —

वृत्ति

f Yogas 1.2, Bhar, Naish 8.47, Sarvad, Hit.

~~ima~~ i. what is false to be true विपर्यसः

av, ~~hashap~~

hashap, Pañcat

i. what is unreal to be real विपर्यसः

K av, Bhashap, Pañcat.

imbecile II भ्रान्तबुद्धि, भ्रान्तप्राय mfn Kathās.

imbedded (as nails) II प्रहित

mfn Sah.

1

to imbibe vb I संदुह , संदुब्धे

RV 9.18.5

प्रपा, प्रपिबति MBh.

to i. with the eyes यक्षुषा प्रपा, प्रपिबति

to cause to i. in निपा caus निपाययति

shP.

imbibed adj I निपीत

Kāv.

II पीत RV, etc.

being i. निपीयमान

Kathās.

imbibing water repeatedly II क्षीरपायिन्

mfn W.

imbibing n I निपानम् , निपानकम्

(N) NBh, BhP.

the i. of juice रसहरणम्

Nir.

imbued with II न्यक्त

mfn SBr.

imitate vb I अनुकृ — विडम्ब, विडम्बयति

Hariv, Kāv, Kāvyaḍ — विडम्ब, विडम्बते

BhP — विडम्बनं कृ.

अनुगम
II ~~विडम्बनं कृ~~ cl 1 अनुगच्छति — अनुगम

caus अनुगमयति — अनुया — अनुवृत् Ā — अनुह

— अन्वाभू TS, etc — अन्वतव (Gmn) Ved ~~inf~~ Inf RV 7.

33.8 — उपानी, उपानयति, उपानयते 10th 5.1339 —

पदम् वा पदव्याम्, पदम् निधा पदव्याम्

— प्रतिमा, प्रतिप्रिमीते R, 3, Kaus — तत्पदव्या-

पद-^०था Kavyād 2.64 — नट — caus जाटयति

(Shatup 32.12) Mricch, Śak, etc.

to be able to i. अनुशक 10.43.5 to i. in

doing अन्वाचर BhP to i. in living अनुजीव

to i. (in speaking) अनुवद P to i. the cry of अनुक

(acc) a child who imitates a example set by a ~~परे~~

parent अनुबन्धः •

to cause to i. I अनुक caus अनुकारयति.

to cause to i. in order अनुकृप caus अनुकल्पयति.

imitated adj I अनुकृत — विद्वम्बित.

II प्रतिमित Kathās, Rājat — પ્રતિરૂઢ Bhp

— मिथूकृत — समीकृत W.

to be i. I अनुकार्य — अनुहार्य —

विद्वम्बनीय.
~~xxx~~

II अनुगम्य.

fit to be i. अनुकृत्य Pāncat ~~worthy~~ worthy

of being i. अनुगन्तव्य .

imitating adj I अनुकारिन् — अनुकर्तृ —

अनुकर ऽBr — विडम्बिन् Uttarar, Kad — विडम्बक

Kad — विडम्बन BhP — विडम्बः BhP —

अनुहरत् — अनुहारक f (इका) — अनुहरमाण .

II अनुविधायिन् ऽis 6.23.

all i. सर्वानुकारिन् caused by i. what pre-

ceds गतानुगतिक f (ई) g अक्षयुतादि

i. Śiva विडम्बितेश्वर Ragh i. sounds शब्दानुकरणा

Nir i. what has been done by another कृतानुकर

ṢBr, KatyṢr.

imitating ⁿ II अनुगमः , अनुगमनम्

अनुवृत्ति.

i. an ape for amusement क्रीडाकपित्वम्

Mcar

the i. of inarticulated sound अव्यक्तानुकरणम्

Pan 5.4.57 and 6.1.98.

(the act of) imitation I अनुकरणम् —

~~अनुकृति~~ अनुकृति f — अनुकारः — अनुकृति

अनुकर्मन् n — अन्वाकृति f SankhGr — अनुपवेशः

अनुप्रवेशनम् (gana अनुप्रवयनादि क.व.) L —

विडम्बनम्, विडम्बना Kav, Pur — अनुहरणम्, अनुहारः .

II अनुगति f — व्याजः (rarely व्याजम्

ifc f आ) MBh, Kav, etc .

consisting of ^{many} ~~many~~ i. rubies भूरिकृत्रिममाणिक्यमय

मङ् (ई) n Kathās i. of sounds शब्दानुकृति f Nir

शब्दानुस्मृत्तम् W (in rhet.) a maiden's play l

i. of her lover लीला

Dasar, Sāh, Pratāp worthy of i.

प्रतिरूपचय mn MW.

imitative adj II गतानुगतिक

Hear 2.98, Pāncat, Naish

Hit .

an i. sound सूत

ind (in music) i. sound of a

musical instrument ९९ ९९ थथ

i. sound of a thunder दददः

ind 14.8.24 i. sound of spitting थूथू ३^khtik, थुथु

an imitator ~~adj~~ n I अनुकर्तृ mfn.

II अनुगतिकः

immaculate adj I निष्कलङ्कः Rajat.

immaterial adj 1 I निर्द्रव्य Mbh.

anything i. अङ्गम् the i. world अलोकः Jai

2 II अयौग्य (in Sāṅkhya phil.) — अरूपक

Mbh 3.12984 — आव्यक्तिक Comm on Nyayas —

निरुपाशय f (आ) L.

longing for i. life in the higher heavens अरूपरागः

immature 1 अपक्व mf (अ) n अपाक् mfn

अविपक्व mfn आम mf (अ) n Susr, etc.

II कषण mfn L.

having an i. mind अविपक्वबुद्धि mfn ShP having

i. organs (of mind) अविपक्वकरण mfn Yājñ 3.141

of i. understanding अपक्वबुद्धि mfn.

immaturity I अपक्वता — अपाकः

अपक्व f.

II ^{११}अपाक्वलयम् — बालिमन् m g पृश्वादि

immediate adj I अनान्तरीयक

ĀpGr, Ach --

सद्यस्क

MM

II अनन्तरतम

— आञ्जस

f (ई) Co on

Bad — प्रत्यक्ष

pf (आ) # Śr, etc .

the being i. preception प्रत्यक्षत्वम्

Sarvad

having i. consequences सद्यःफल

pf (आ) VarBrS,

Pancat, etc ~~xxxx~~ — सद्यःपाक

pf (आ) # VarBrS

i. death सद्योभरणम्

Var

i. preception प्रत्यक्षज्ञानम्

Tarkas

i. purity

सद्यःशौचम्

Gaut,

सद्यःशुद्धि

f MM

i. sequence

अनन्तर्यम्

KatyŚr, Āp, Mn, etc

~~imperial~~ i. succession आनन्तयम KatySr, Ap, n, etc

one who cleans corn for i. use (without storing it)

सद्यः प्रक्षालक rfn Mn 6.18.

immediately I सद्यः ind — निरन्तरम् ind Kam, Vet

— तत्कालम् Pañcat, Kathas — तत्क्षणम्

ind Pañcat, Kathas, etc, तत्क्षणात् abl. ind Yājñ 2.14, R, etc,

तत्क्षणे ^{loc} ~~loc~~ ind W.

II अकालहीनम् ind — अकालिकम् ind

Bh — अनुष्ठु, अनुष्ठुया — अनुष्ठ्या instr. ind Sar,

etc — अपदान्तरम् ind Bh — असंख्यवहितम्

ind BhP — असक्तम् ind Das — आज्ञस्यम्,

आज्ञस्यात्, आज्ञस्येन Kap — आशु

ind Susr, Megh, Pañcat, etc — आसा and आसया

(generally used as an adv.) RV 6.16,9,etc इक्षानीत्रैव

उत्सर्गम् ind SankhBr क्षणात् abl

inst Mn, n, " SaK, etc क्षणेष्ु loc, ind 6.55.19

क्षिप्रम् ind (Maigh 2.15) AV, SBr 4.5,13, Mn, IBh, etc

क्षिप्रात् abl, ind Kathas, क्षिप्रै loc, ind SBr 1,4, 5,10

नूनम् ind प्रथमतः ind Hariv मङ्गु

ind Kav, Kathas मनाक् ind Prasannar रयेण,

रयात् ind शुष्टी ind सकृत् ind RV, Br, SrS, Mn, IBh

सत्वरश्चनम् ind Git सदिवः ind RV 2.49.6, सद्यः

सपदि ind Kav, VarBr, Pur, etc सन्निपत्य ind

समीपतः ind VarBrS — सम्प्रति ind (with impt) Kathas

— सहसा — साक्षात् ind Sarvad, Kull —

साकारिणम् (instr.) — सु ind with रु .

not i. I असद्यः ind KatySrx.

II चिरै loc and Dr 13.8.1.2 — चिरण

instr. ind IBh, R, an 11.70, artt 4, Pat, agh 5.64.

acting i. संनिपत्यकारिन् mfn Vyāyam and what is i.

connected with it यच्चात्र सम्पन्तरम् bearing fruit i.

सद्यःफलं mf (आ) n VarBrS, Pancat, etc following i.

अवि लम्बः Comm on Ragh 10.6 and Kum 3.58 giving i.

औषिष्ठदावन् mfn 1S 1.6.12.3 happening i. तात्कालिक

mf (आ, ई वृ काश्यादि) n Dasar 2.3, Pr. takpar, in 7.163
164

happening (at that same time i.e.) i. तात्काल mfn

Katyār 1.25 ^{happening} i. after a short interval ऊर्ध्वमुहूर्तिक

mfn an ~~xxxix~~ happening i. afterwards ऊर्ध्वमुहूर्तिक

an i. adjoining अनन्तर mf (आ) n.

i. after I समनन्तरम् ind (abl. gen, comp) Bh, B,

etc.

II अन्वक्षम् ind R, etc — प्रत्यन्तरम् ind (abl)

MBh.

i. after separation प्रथमविरह ind MW i. after

eating भुक्तमात्र mf (आ, ई) n ifc Mn i.

a. terwards ततः क्षणम्, ततः क्षणात् Kathas i. adja-

cent विषयानन्तर mfn L i. behind समनन्तरम्

ind (gen. or abl. or comp) MBh, R, etc.

i. following I समनन्तर mf (आ) n L (abl. gen)

R, BhP, Sarvad,

II अन्तिम mfn ifc — अन्त्य mfn ifc ~~eg~~ e.g.

अष्टमान्त्य the ninth .

i. on एव ind IV, etc, IBh, etc i. on having eaten

भुक्तमात्र ind in 4.121 i. upon that तत्समनन्तरम्

ind Kathas 4.24 i. upon that तदनन्तरम् ind Bh,

etc --- ततः क्षणात् Kathas, तद्वक्षणात्

a sacrific which begins i. पुरस्तात् क्रतु m 33r

taking place i. साद्यस्क mfn IBh.

from immemorial time I शश्वत्पुरा .

i. usage (as the foundation of law) आचारः. (ifc f

अतः) Yājñ 1.87, etc In, Mbh, etc.

immense adj I अतिप्रमाण — अपरिमाण

(as strength) अविमित (विक्रम) BhP — परीमात्र

RV — उत्कर R, rab, Pāncat, etc — अत्युत्कर.

II अभव RV 1.39.8 and 63.1 — उत्बल

TS 3, LBh, BhP, Susr, etc — प्रौद्युम्न Inscr, Prasannar

विमहत् LBh.

an i. number said by Buddhists to be 100 vivaras अक्षौभ्यः

i. power अभवम् BVSBP of an i. mind अमितात्मन

~~RV~~ LBh 3.11924 ~~RV~~ of i. strength अमितवीर्य

At 19.34.8 possessing i. powers of mind भुमयात्मन

h, lgh 10.18.

immensely II अमितम् ind RV 4.16.5.

immensity II अदिति

f — आउम्बरः

ifc Uttarar, Kathās, Bālar.

immerse vb I अवमज्ज

R 2.95.14.

II उपमृ caus उपमाशयति

Śr, Comm on Kātyār

(with अप्सु) (Āpār 8.8.12) — अभिप्रगाह caus(ind p. अभिप्रगाह्य) Śāṅkhār.to i. in water निमज्ज, निमज्जति, निमज्जते MBh— समाप्नु, समाप्नुवते MBh, Hariv to i. one's selfआप्नु, आप्नुवते MBh, etc to i. one's self inप्रमज्ज, प्रमज्जति Kāth to i. together समाप्नु, समाप्नुवतेMBh, Hariv to be immerse संनिमज्ज, संनिमज्जति MBh— (in) अनुगाह — विषद्, विषीदति

(loc.)R 5.95.15

to be ~~xxx~~ i. in the water

विश

(with अपस) BhP.

immersed adj I प्रमग्न

Pan 8.4.29, Sch ____

संनिमग्न

W

—

अवगाढ

(acc (R, 'Sak) loc (ĀpMBh 1.5300) rarely gen (R 4.43.32) often in comp ('Sak, Mricch)

— व्यगाढ

MBh.

II निर्विण

L

— परिप्लुत

MBh, Kav, etc

विप्लुत

W

—

वृडित

Rajat

—

समाप्लुत

MBh

—

स्नापित

III.

i. in I सम्मग्न(comp) MBh, R

— विनिमग्न

(loc) BhP

—

मग्न

(loc or comp) KātyŚr

Mn, MBh, etc.

i. in II अनुगाढ

— विलीन

(loc or

comp)

Kāv, Pāncar

— स्ना

— स्नात

(loc or comp) Gaut, R, BhP .

i. in clouds (said of the horns of 'iva's bull)

प्रातद्यण

Kum

i. in mud

पङ्कमग्न

Suparn

i. in

in slumber

पीतनिद्र

BhP

i. in water

जलमग्न

W

to be i.

मङ्गल्य

Pān 7.1.60, Sch

it is to be

i. मङ्गल्यम्

Kathās.

immersing II आप्लवनम्

Kātyā¹śr, Bhp, Bh.

complete immersion परिशायनम् Baudh i. in mud

पङ्कमज्जनम् MBh i. in water समाप्लावः, समाप्लावः MBh

i. I निमज्जनम् MBh, Kav, etc मज्जनम्

GrSrs, MBh, etc अवगाहनम्

II प्लावनम्

MBh.

imminence I प्रत्युपस्थानम्

SamK

समीपम्

KatySr, MBh, Kav, etc.

immeasurable adj I अमैय

MBh 8.1975, Kathās

अभाष्य

Vajracch

अपरिमैय

अपरिमाण

असंमित

śr

अप्रेमय

Mn 1.3 and 12.94, etc.

II अवलित

Mālatim

निर्मयिद्

Var, MBh

निःसीमन्

Kāv.

of i. virtue

अप्रमाणशुभाः

m pl Buddh.

---

immesurableness n I अपरिमाणम् •

imminent adj I पुरःस्थित Śak शिरःस्थ

Kāv — प्रत्युपस्थित — समुपस्थित f (आ) MBh,

Hariv, etc — (as death) समीपस्थ Subh —

पर्युपस्थित MBh, n — संस्थित Hariv — प्रत्या-

सन्न Megh, Kathās, etc — संनिकृष्ट MBh, etc.

II गन्तव्य Āryabh 2.11 .9 — पुरोभाविन्
12

Kathās — भवितु इ (तृ) n Br, etc, भविष्यु

L — भविष्य MBh, Kāv, etc — भाविन्

MBh, Kāv, etc — समागमिन् And Ant — समीप

Kāv, arBr, etc — सुसमीप VarBr.

to be i. I संनिधा

Ā or pass संनिधौ,

संनिधीयते Kāv, Kathās, tc.

i. death श्रीभरणम्

MBh

— कुपितान्तकः

W

it being i. पुरःस्थिते

one whose death is i. पत्या-

सन्मृत्यु IM very i. स्वभयम्

Bh.

immiscible I अमिश्रणीय

mfn L.

immobility I स्थावरतास्थावरत्वम्

MBh

स्थायम्

Prab, BhP, Sarvad

स्थितिf

Ragh, BhP.

II स्तब्धिf

IM

स्तम्भितम्

Kav, BhP, Sr

immoderat ad. II अनवच्छिन्न — अतिरिक्त

13h.

having i. desires स्थूलच्छ

Bhartr i. eat.

ing अत्यशनम् i. in eating अभिताशना

13h

i. laughter अनवच्छिन्नहासः .

immodest adj I लज्जारहित W.

II अनिभृत — निर्धृण f (आ) W —

शालीनत्ववर्जित . ~~अविनीता~~ =

an i. woman अविनीता .

immodesty II ^{११} वेश्यासम्

lit, Pāṇini, etc.

innolate vb I विशस्, विशसति, विशस्ति, विशास्ति

IV, etc.

immolated adj II उपसंपन्न L — उपहृत

— प्रमीत L — प्रोक्षित L.

an animal i. प्रमीतः A.

immolating I घातनम्

MBh 2.1558, Kathās 20.214,

Devīm .

i. an animal at a sacrifice परम्पराकः L.

immolation II शमनम्

Kaus.

any place of i. शाभित्रम्

Wait, Nricch i. of

victims प्रौक्षणम् L.

immoral adj I कर्मदुष्ट

— धर्मशैथिल्य

W

— धर्मघ्न f (ई) Yājñ.

II प्रभ्रष्टशील

f (आ) Var — वहिन्यसन्निभ

L — विप्लुत

Kathās — शीलवर्जित

R.

clever in i. conduct अनीतिज्ञ, अनीतिविद्

an i. act विकर्मक्रिया

Mn 9.22.6.

immortality n I અનીતિ

f — અમૃતપેતમ્ w.

II બહિર્વ્યસનમ્ L.

immortal adj I अमृत

RV, etc — अमृतं

RV, etc — अमर f (अमरा Mn 2.148, अमरी R 1.

34.16) SBr, 14, etc — अमर्त्य RV, AV, VS —

अमर्त RV 5.33.6 — अमरणीय L — अमृत्यु

RV — विमृत्यु Up — अमरिष्णु V.1. for

अमरिष्णु — अमृतमय f (ई) SBr 14 —

अमामि AV 8.2.26.

II निर्जर W.

(perhaps) i. for all times विश्वामृत MaitrUpi. form अमृतवपुस् m MBh 13 the i. wing (of sacri-

ficial fire) अमृतपक्ष

ser, हिरण्यपक्ष.

like an i. I अमरवत

ind — अमरापम MBh. MBh.

~~like~~

II अमरपुरं, अमरप्रभ.

~~MBh.~~

resembling an i. ⁹ अमरापम

the residence

of the immortals अमरपुरम्

that t the abode of the

i. अमरावति

MBh, Hariv, etc

the assemblage of i.

अमरगणः

L collective body of i.

अमृतम्

RV

the condition of i. अमर्त्यभावः Ragh 7.50 fortress

of i. अमरकोटः lord of the i. अमरप्रभु m

Bh lord of the immortals — अमृतेशः ~~अमृतेशः~~ PadmaP,

अमृतेश्वरः Rajat peak of the i. अमरकण्ठकम्

with the i. सामर ~~मनि~~ L, BhP the world of the i.

अमृतलाकः AitBr — अमर्त्यभुवनम् L.

to become i. (said of brave warriors dying in battle)

अमरीभू Balar.

immortality n I अमृतता L, अमृतत्वम्

RV, AV, UD, etc — अमर्त्यता (MBh), अमर्त्यत्वम् (L2)

— अमर्त्यभावः Ragh 7.50 — अमरणीयता L

— अमृतम् RV — अमृत्युम् m SBr 13, KaushUp —

अमरणम् L.

II. आनन्त्यम् MBh, etc.

child of i. (said of sleep) अमृतगर्भः

At 6.46.1 the condition of the gods (i.e. i.) अमरता

(MBh), अमरत्वम् (MBh, etc) the i. of mortals

मर्त्यामृतम् Āpast world of immort i. अमृतम्

AV, VS, AV, अमृतानि

n pl RV1.72.1 and 3.38.4.

immovable adj I अचल f (आ) — निश्चल

f (आ) IBh, Kāv, etc — अविचल IBh, MarkP —

विनिश्चल Vikr, Kathās, विनिष्कम्प Amrit^{Up} —

अपरिचलित 'Sis' — अचर, अचरत् (RV) — निष्कम्प

Kāv, Kathās — निष्प्रकम्प f (आ) IBh — दुष्प्रकम्प,

दुष्प्रकम्प IBh, Hariv — निष्पन्द f (आ) IBh, I, etc

— ध्रुव f (आ) RV, etc — ध्रुवक्षेत्र RV —

W (in phil.) कूटस्थ Up, Pat, Jhaṣ 6.12, BhP 3, etc

— स्थावर f (आ) TS, etc — स्थाणु

— स्थिर f (आ) Śr, IBh, etc

— स्थास्नु

Lāṭy, Mn, MBh, etc

— स्थानस्थ

VarBrS

— स्थातृ

RV 1.58.8

— तस्थिवत्

M, MBh, etc

— स्थैर्यवत्

Kāvyād.

II अक्षौष्य

— अनिङ्गुन

Mān. d, Up, Sch

— अनेजत्

— अप्रवर्तिन्

ŚBr, ChUp

— अमनिङ्गु

RV 10.94.11

— क्षौण

RV 1.117.8

— जङ्गमेतर

L — निभृत

Hariv, Kāv, Pur

— निरुद्वाव

W — निरिङ्गु

MBh

— निर्यत्न

Hariv

— निर्वाण

L

— स्तब्ध

MBh, Kāv,

etc.

to become i. I स्तम्भ, स्तम्भ

Ā Bhaṭṭ t

स्तिम्, स्तीम् cl 4 स्तिभ्यति, स्तीभ्यति

~~to become i.~~ II तम्

cl 4 ताभ्यति (ān)

7.3.73, rarely Ā R 2.63.46) Suśr, lālatim, Amar, Rājāt 5.344.

having i. jaws स्तब्धहनु

Suśr having the tips of

the ears i. स्तब्धौर्ध्वकर्ण

BhP

i. and movable property

स्थावरस्थावरम्

M

i. property

स्थावरम्

Yājñ

to make i. स्तम्भ, स्तम्भ

cl 5.9 (Dhātup 31) स्तम्भोति,

स्तम्भोति

IV, etc

making i. स्तम्भन

f (ई) * Kāv, H aris

more i. स्थिरतरmost i. स्थिरतरnot rendered i. अनिस्तब्ध~~mf~~ quite i. सुनिश्चलrelating to i. property स्थावरf (आ) Yājñ, Schshaking the i. क्षुब्धयुतRV along with i. and mova-bles सस्थाणुजङ्गम

MBh, सस्थास्नुचारिन्

MBh 7.372. ~~text~~xx to become i. I स्थिरायNom स्थिरायते

Cat. _

immovableness n I ^{११} नश्चल्यम्

MM — ^{११} स्थान्यम्

Pan 3.4.76 — स्थिरत्वम्

Mricch — स्थिरीभावः

HYog

II आनिञ्ज्यम् .

immunity I परिहारः

In, R, MarkP, R ajat.

having immunity II पारिहारिक

mf (इ) n Sub

immutable adj I अवि॒कार

VPrat.

imp I कपिशापुत्रः

— कपिशैयः

L

— भूतम्

GrS, Up, In, etc

— — पिशाचः

(ifc f आ) AV, etc, पिशाचि

m RV 1.133.5.

II कालापः

L

— — प्रवाहकः

L

—

मलिङ्गुपः An, ParGr

— — सूचकः

only L.

the condition of a female i. डाकिनीत्वम्Das 11.302 a Lakini or female i. अस्रपा

L

a female i. attending Kali (feeding on human flesh) डाकिनी

ShP 10, BrahmapP, MarkP, Kathās (डाकिनी

52.108f)

a kind of i. (causing a particular disease) गन्धपूतना

Hariv 9542.

impact (~~effect~~ of waves) I सम्प्रदः

Pajat.

impact (of a bow-string) II हेति

f (later also m)

हेतिक
RV (ifc).

impair vb I शिथिलीकृ, शिथिलीकरोति, शिथिलीकुरुते

MBh, Kav, etc. विकलीकृ, विकलीकरोति Śis, Git, etc.

II विकृ, विकरोति, विकुरुते

Śis, Git, etc.

to be impaired विलुप्यते pass विलुप्यते

AitBr, etc. परिषद्, परिषदति (RV) परिषीदति

(A, MBh (c also परिशीदति) MBh.

impaired adj I विकल f (आ, ई) Up, in, etc.

II क्षत MBh, etc — क्षतीजस

प्रतिरुद्ध — विच्छिदित — विरोधित

R — विकुप्त MBh, Kāv, etc.

having i. mental faculties विपरीतचित्त

MBh, विपरीतचैतस R, विपरीतबुद्धि Pancat,

विपरीतबोध MBh, विपरीतमति Yājñ having i. organs

of sense विकलेन्द्रिय in 8.66 i. (as reason) समुपहत

ParYogay i. (as senses) विकलव f (आ) Kāśikh

i. by a mother मातृविदूषित R i. in power

शिशिलशक्ति MW i. in strength शिशिलशक्ति

one whose manhood is i. विश्वस्तपैरन

one

whose understanding is i. सम्भिन्नबुद्धि

Pat.

impairing (III) ^{adj} प्रदूषण

~~imp~~ MBh, usr लोपिन

~~imp~~ (ifc) MBh, Ragh.

i. beauty सौभाग्यविलापिन ~~imp~~ Hum.

impāring ⁿ I शिथिलीकरणम् Sarvad.

to impale a woman alive I

जीवन्तिशूलं कृ

Divyav 27.566.

impaled adj I शूलप्रोत

— प्रोतशूल

Bājat

— शूलावतंसित Das

— शूलाधिरोपित

Kathās

शूलस्थ LBh

— शूलायां निष्पूदित

Kathās

विह्व with शूलाशाम्

Kathās.

II कीलित

to have any one i. शूलम्

with caus of अकृह

(acc.).

impalement I शूलशिपणम्

Kathas.

deserving i. on a stake शूल्य

mfn W.

one who impales criminals I शूलिकः

L.

impalpable adj II अग्राह्यक

MBh.

impart vb I

प्राप्

caus

प्रापयति, प्रापयते

In, MBh, etc

— संग्रह (संग्रह)

caus

संग्राहयति

Car, BhP

— सभागय

Nom

सभागयति

AV

— प्रतिपद्

caus

प्रतिपादयति

Bh, ,etc.

II अधिनिधा Ved

— उपकृप्

caus

उपकल्पयति

BhP

— गम्

caus

गमयति

Bh 14.179

दय

cl 1

दयते

(with gen. Ṭan 2.3.52, acc IV)

दा

cl 3

ददाति (दत्ते),

cl 1

दाति

(RV 4-7) RV, etc

प्रकाश

caus

प्रकाशयति

(rarely प्रकाशयते) Up, MBh,

Kav, etc

— प्रवच

, प्रवक्ति

, etc

— प्रविश

caus प्रवेशयति, प्रवेशयते Rathās — रा, रास् cl 2 (Dhatup

24.49) राति (ed also राते) etc — विशिक्

(only impv विशिक्) RV 4.35.3 — संयु, संयौति,

संयुते, संयुनाति, संयुनीते (Ved also संयुवति, संयुवते)

RV 5.32.10 — समिन्व, समिन्वति RV —

सम्प्रदा, सम्प्रददाति, सम्प्रदत्ते MBh, KatyŚr, Sch, Cat.

to i. anything to बुध caus बोधयति, बोधयते

with two acc MBh, Kav, etc.

to i. knowledge I विद्याम् प्रदा — वेदापय

Nom वेदापयति

Pān 3.1.25, Vārtt 2, Pat.

II विदथमावद्.

to i. to द्या. Ā (loc, dat, or gen) RV, Br, MBh, etc.

imparted adj I संग्राहित

BhP.

II शिक्षित

BhP

— सम्प्रदान

MBh.

to be i. II प्रदातव्य

Mn, MBh, etc

— प्रदय

f (आ) (with dat, sometimes in comp with recipient)

Mn, MBh, etc

~~to be i.~~ — प्रकतव्य

Mn, MBh

— बोधि-

तव्य

L. to be i. to pupils शिष्यप्रदय

MBh.

an imparter (of knowledge) II प्रदातृ

m Pāncat.

one who imparts समर्पयितृ mfn (gen. or comp) Bh.

Hari v

— प्रवक्तृ

mfn Yājñ

one who i. know-

ledge विद्यादातृ mfn IM.

impartial adj II

अनपेक्ष

— निष्प्रयोजन

Bh, Kad

— मध्य

f (आ) Kam

— मध्यम

f (आ) Bh, Kav, etc

— मध्यविवर्तिन

L — (only) मध्यस्थf (आ) Mn, Bh, etc

— माध्यस्थ

Kam

— विपक्षपात

J — समक्षपात

f (आ) Kir.i. towards

सम

f (आ) (loc, gen) RV, etc.

impartiality I अपक्षपातः — विपक्षपातः III.

II मध्यस्थता MBh, ,etc — माध्यस्थ्यम्

Mn 4.257 माध्यस्थ्यम् Dhūrtas — साध्यम् Bhag, Kum, BhP.

absence of i. निर्माध्यस्थ्यम् R(B) the act of

looking on i. सम्प्रवृष्टि f Kathās i. towards

समता (loc or comp) Mn, MBh, Kav, etc i. towards every-

thing सर्वसमता Mn 12.125.

looking impartially on II समदर्शिनि mfn (loc) IBh,

R, etc.

looking i. upon समदृश mfn Bha tr, BhP.

imparting adj II दायक f(इका).

i. a black colour कृष्णपृत् (Say) IV 1.4 140.3 i.

more वनीयस् RV i. most वनिष्ठ V the i. of

knowledge विद्यादानम् Hcat, विद्याप्रदानम् cat, विद्या-

सामदानम् Āpast the i. of the Veda वेददानम्

(cat, वेदप्रदानम् In 2.171 ~~in~~ i. power वक्तुदावन् AV i.

readily विशिक्षु RV 2.1.10 i. religious knowledge

वेदभावन DhP i. willingly विशिक्षु 2.1.10.

imparting n II दानः

— दानम्

धेयम् (ifc) Pan 5.4.36, Vartt 2.3

— प्रदानम्

In, R, Kathas

— विज्ञप्ति

f L

— शिक्षा

— समर्पणम्

R, Kathas, DhP

— सम्प्रदानम्

VPrat, Gaut.

impassable adj I अलङ्घनीय, अलङ्घ्य (as a river)

अंतर — दुरतिक्रमणीय Bal 6.18 .
19

II अगम MBh — अचर Hariv — गत्य

दुर्ग AV, Mn, MBh, etc — दुर्गम् MBh,

Hariv, Kav, दुर्गमनीय Sch, दुर्गम्य I — संकर f(आ)

MBh, MarkP.

to be i. निल cl 6 निलति Bhatup 28.68 as i. place

दुर्गहम् IV as i. region दुर्गदेशः Kav made i.

खिलीकृत Ragh 11.14 and 87 made i. — विषमित Kir mak-

ing i. दुर्गेकारकः L.

impassableness n I અવગમ્યતા .

II દુર્ગતા

R 4.27.16.

impassioned adj I रागात्मक f (इका) Bhag --

रागिन् f (इणी) IBh, Kav, etc -- रक्त f (आ) Mn,

IBh, etc -- सराग KamGit -- रागवत् 'sis --

अनुरागिन् -- विरक्त W -- सरागता Pancat,

सरागत्वम् -- कामिन् .

II मन्मथिन् W -- शङ्किन् W -- रसवत्

M -- रसिन् W -- शङ्कारित W --

शङ्करिन् Kav, Sch -- समदन f (आ) Mricch, as

-- सरस f (आ) Kav, Kathās -- सुमद W.

an i. man रक्तकः L the state of being i. रागिता

Kām, Kathās .

impatience I असहिष्णुता, (असहिष्णुत्वम् Kathās, etc असर्षः

MBh, etc आसर्षः, आसर्षणम् L विमर्षः

व्यामर्षः अक्षमा, अक्षमता अक्षान्ति f

II आयल्लकम् ईर्ष्या (more properly

read ईर्ष्या) MBh, R, etc आत्सुक्यम् Sāh, Pratāpar

तेजस n (often pl) MBh 3, VarBr, Sāh 3.50 and 51, asar

2.13 तेजा धर्षः लाभः Mn, MBh, etc.

having i. सामर्ष्य Kav, Kathās, etc i. of ~~साम~~ असर्षणम्

(gen) MBh 13.2159 i. of another's success ईर्ष्या

i. of life मुमूर्षा MBh, R, etc spring from i. असर्षज Mn MBh

---

the plant Impatiens balsamina II कुलिनी L.

impatient adj I असहिष्णु

Kathās, etc — असह

Kathās — अमर्षण — अमर्षिन् — सामर्ष

Kav, Kathās — विमर्षिन् W — अक्षान्त Bear —

अक्षम f (आ) .

II अस्थारन्नु

Kathās — औत्सुक्यवत्

Kathās — कुतुहलिन् — भुवणि 1.56.1 —

स्युमन्यु RV1.174.5.

not i. I निरमर्ष

ibid, 2 (v. 1. निरामर्ष)

always i. सदामर्ष

MW .

to bei. II भाम्

cl 1 भामते

(Phatup 12.8) cl 10

भामयति (Whatup 35.20) — हृण cl 1 हृषति,

हृषते RV — हृण Intens जरी हृष्यते, जहृषि

RV, VS; AsvSr .

to be i. for हृण cl 1 हृषति, हृषते

(dat) V to feel i. at another's prosperity इष्य, इष्य

cl 1 (with dat), इष्यति, इष्यति to make i. for (victory

etc) हृण caus हृषयति, हृषयते RV, etc very i.

अशमयति MW.

waiting impatiently for I श्री हनुमन्त mfn (dat.)

Kathās.

impede vb I विघ्नयNom विघ्नयति Kav, Rajat

व्याहन्, व्याहन्ति

Kav, Sah, Susr

अभ्याहन्

Hariv

उपहन्, उपहन्ति, उपजिघ्नते TDr 3, AitBr, MBh, In, etc

संरुध्य, संरुजिह्वि, संरुज्ज्

MBh

caus

आरुध्य / आरुध्यति

MBh, R, Hariv.

II अलग्नकृ

In 8.16

अवग्रह, अव-

गृह्णाति

PBr, Car, Kad

विनिगृह्

MBh

स्कम्भ

caus स्कम्भयति, स्कम्भायति RV 10.76.4.

III कुच

cl 1

कौचति

Dhatup 7.2.

to be i. विरुध्यpass विरुध्यते

20816²

R, Kathās, etc

— ३५३

cl 1 शौठति

Platun 9.5.

impeded adj I विधिन्त

Kāv, Var, Kathās, etc

संवेदिन्त

Amar

व्याहृत

IBh, Kāv, etc

प्रतिहृत

IBh, Kāv, etc

विहृत

Kāv, Pur

अभ्याहृत

Bhatt, AsvGr, Arkh

सागित

Rach.

II अन्तरित

उपरोधिन्

नद्य

Rirāt

प्रतिष्ठब्ध

W

बहु

(ifc)

IBh, Kāv, etc

वारित

IBh, Kāv, etc

विग्रथित

Susr

विद्य

L

सक्त

सिकुल

f(आ) VarBrS,

Hit

संयित

VarBrS

सपरिबाध

śak

सोपरोध

Hit

स्खलित

Kāv, Pañcat, Bh.

not i. II अनिवृत IV 3.29.6.

having the discharge of anything i. बद्धनिष्पत्य,

बद्धनिष्पत्य Susr having the sight i. by tears रुद्धदृश

VarBrS having the utterance i. रुद्धगिर

BhP one whose motion is i. संरुद्धयेष्ट Ragh one whose

sight is i. विद्विन्तदृष्टिपात Kum one whose steps are i.

विद्विन्तपद् VarBrS one whose strength is i. रुद्धवीर्य

Ragh whose current is i. प्रतिहतरथ Megh whose

impetus has been i. हतवेग R to be i. वार्य

Bh, Kav, etc not to be i. अवारितव्य

~~an~~ impediment n I विघ्नः (ep also विघ्नम्) Kauś,

Yājñ, MBh, etc — प्रतिबन्धः Kalid, Śaṅk, प्रतिबन्धक

(ifc) MBh — प्रत्युहः MBh, Kav, etc — व्याघातः

A, VararS — विघातः MBh, Kav, etc — अगल Ragh, etc.

II अन्तरयः ApŚr — अवग्रहः PBr, etc — अव-

ष्टम्भः L — उपरोधः MBh, Śuśr, Prab, etc — उपरोधनम्

R — गडः L — निराकृति f Sah — निवारः

— परिधि f IV — परिष्ठा IV, IV — प्रतिरोधः

— प्रतिष्टम्भः Ragh — वारणम् KātyŚr, MBh, etc —

विनायकः L — विनिर्योगः V — विष्कम्भः L —

विष्टम्भः Kam, BhP व्यवायः MW संवारः Mricch 7.

6 (v.1 .) .
7

any i. कण्टकः P Hit, कण्टकम् L cause of i.

स्तम्भकारणम् MW having an i. उपरोधिन्

an i. of action कर्मशतयम् HātyaṢ an i. to work

कर्मविघ्नः i. (used in imprecations) अवगाहः

Pan 3.3.45 (in dram.) i. to the successful progress of plot

विरोधः a ~~xx~~ logical i. प्रतिबन्धः Sarvad the

removal of impediments विघातनासिद्धि f .

impeding adj I विघ्नकर RāmātUp, VarBrS, विघ्नकर्तृ

MBh, Pañcar, विघ्नकारिन् R, विघ्नकृत् PPrat, VarBrS, etc

प्रतिबन्धिन् m (ifc) — रोधन f (ई) W

उपरोधिन् ifc Bāgh — रुध (ifc) ~~(ifc)~~

विद्यातिन् R, Kathās — विद्यातृ MBh, Bh.

II निराकृति L — प्रतिपृम्भिन्

(ifc) R — प्रतीप f (आ) BHP, MBh, etc

विष्कम्भिन् W — स्तम्भकार (Prob) MW i. the dis-

charge of anything बद्धनिष्यन्द, बद्धनिस्यन्द Susr i. the

flow of anything बद्धनिष्यन्द, बद्धनिस्यन्द Susr a posi-

tion of the foetus i. delivery कीजः   Susr being i.

प्रतिबन्धिन्

~~Box~~ Pan 6.2.6.

impending n I शोधनम्

Kav, Pur — (the act of)

शोधः the act of impeding i. शोधः — विद्यातनम्

R, Susr — प्रतिहननम्

Yogas, ~~Sch~~ Sch — अभ्या-

हननम् — Comm on PBr.

the act of i. II अवग्रहणम् L — विष्कम्भणम् L

√ the being impeded स्तम्भितम् the being i. in conse-

quence of अनुविष्टम्भः Hir.

impel vb I प्रचुद , प्रचोदयति caus प्रचोदयति

RV — चुद caus चोदयति rarely चोदयते

RV, AV 3.15.1, IBh, etc — चुद cl 1 चोदति, चोदते RV

— परिचुद caus परिचोदयति Mn 3.233 — संचुद

caus संचोदयति IBh, R — अभिचुद caus

अभिचोदयति — अभिप्रचुद caus अभिप्रचोदयति IBh, R

— प्रतिचुद caus प्रतिचोदयति R.

II अभिवि -- अव cl 1 अवाति RV — आस्तु

caus आस्तावयति arvad — इष्ण cl 4 इष्णाति इष्णीति

and 9 इष्णाति A RV, AV, TS, Śr — इह caus इहयति

— उपप्राजिन्व P — उपप्रेष, उपप्रेषति

~~about 18.52~~

AV 18.2.53

— उपवच

A

— उपवाजय

Nom

उपवाजयति

ŚBr 5

— कल

कलयति

कलयते

(rarely)

MDh, ShP, etc

— दृष्ट

caus

दृष्टयति

(Pan 6.4.92, exceptionally दृष्टयते ājat 4.543) Bhatt 10.73

पेष्ट

caus

पेष्टयति, पेष्टयते

Sankh'r 8.9.3, in 12

15, MDh, R, Susr 4.32.17

— जिन्व

cl 1

जिन्वति

(rarely A)

RV, A, Sankh'r 8

— धाव

caus

धावयति

Panc

नियुज

caus

नियोजयति

— नियुज

नियुनक्ति

नियुक्ते

Mn, Sh, etc

— नुद्

cl 6

(hāsup 28.2.132)

नुदति

नुदत

RV, etc — प्रसू, प्रसुवति, प्रसूति RV, AV, Br —

प्रेष, प्रेष्यति, प्रेष्यते RV, MBh — वाजय Nom वाजयति,

वाजयते RV, AV, PañcavBr — वी cl 2 R (hāsup 24.39)

वेति IV — शद् caus शदयति Pañ 7.3.42

संनुद् caus संनोदयति MBh — समीर, समीरयति,

समीरयते RV, TBr, Dhāt — सु cl 1. 2 (hāsup 22.43)

22.43 and 24.32 सवति, सौति) Br, KātyBr, सू

— सू cl 6 सुवति (in Br also सुवते) सवति,

सौति RV, etc — हि cl 5 (hāsup 27.11) हिनोति (ed

also हिनुते, हिन्वति, हिन्वते) RV, AV, Br, KātyBr.

III दभ् cl 1 caus दम्भयति, दाभयति

Dhatup 32.132 पिन् cl 10 पैल्यति Dhatup 32.65

to i. forwards प्रैन्व, प्रैनाति RV to i. near

उपसनुद् P Tār 3.1.1.8, Tār 4.39.1 to i. quicily

सम्प्रनुद् caus सम्प्रनोदयति ~~RV~~ ~~lx~~ — जू

cl 1 जवते, 9 जुनाति (√जु cl 1 जवति Dhatup 22.60 v-1)

P. ५, 6 to i. to युज caus योजयति (m.c.

योजयते pass योज्यते) Bhartr, Prab to i. together

संनुद्, संनुदाति AV, Kaus.

to i. towards II उपसैनुद्

T r 3.1.1.8, T Ar 4.39.1

— उपोह, उपोहति BhP — प्रेन्व, प्रेनाति

RV

to i. violently (said of Savitri) खू Intens साषवीति

— RV.

impelled adj Iप्रयौदित

MBh, Ragh

परिचौदित MBh संचौदित BhP सम्प्रचौदितf (आ) MBh चौदित MBh, R प्रैरित

Kālid, Kathās, Susr.

II कलित जूत RV 4.17.12, 9नियोजित Mn, MBh, etc नौदित MBh, Rप्रजवित MBh, Lariv, R प्रजित प्रैषितIV संचारित Kālid, R-ajat सम्प्रयुक्त MBhसुत ^u 3Br सूत हितi. against प्रतियौदित (acc) R i. by

अभिवीत

~~(acc) R~~

f (आ) (in comp)

SB

हेतु

m (ifc)

i. by Brahma

ब्रह्मप्राप्त

Kathup

i. by desires

संकल्पजूति

or i. by

earth

पृथिवीसंशित

AV

i. by heaven

११ द्यौसंशित

AV 10.3.25

i. by Indra

इन्द्रप्रसूत

R 10.66.2

i. by men

मृषूत

RV

i. by Mitra and Varuna

मित्रा-

वरुणसंशित

or

i. by Parjanya

पर्जन्यजिन्वित

RV

i. by sacrifice

यज्ञसंशित

AV

i. by (the expe-

ctation of) the consequences of any act

कर्मफलहेतु

Bh 2.47.49

i. by the gods

११ देवशित

, AV

i. by

in the wind वातापथूत RV 10.91.7 ix i. by the wise

विप्रजुत RV i. by the word juhoti जुहोतिन्यादन

Āpy i. to come forth परिभूत TS not i. by men

अपुरुषाभिवीत Śr strongly i. by love कामभूत

RV 10.10.11. strongly i. by love ~~10.10.11~~

to bei. I सैनोदयितव्य Hariv - - नोद्य

12th 5.1404 and 4600 (अनोद्य neg) 13.4875.

II तुज्य RV 3.62.1,10 — नोद्य MW —

सैनोदयितव्य Harav.

impeller n I संयोदकः 'alit

II प्रसवितृ m VS, Br, प्रसवीतृ m RV.

an i. (of carts) तरुतृ m (Pan 7.2.34) P 10.178.1

~~2x34x~~ (Nir 10.28).

one who impels II सवः VS, Br — ~~उपव~~ उपवक्तृ

m 4.9.5, 6.71.5, 9.95.5, Sankhar — योदयितृ mf (त्री) r

RV 1.3.11, 7.81.6, Kum 3.21, योदितृ ~~mm~~^v (7 times) —

ग्रहतृ m RV.

impelling adj 1 योदक

13h 13.71 - - योदन

AV 12.116.1 .

II अपीजू

RV 2.31.5

उपमन्विन्

R 9.112.4

बुद, नुद

Up, 13h, Kāv, etc(ifc or with acc)

प्रसविन्

Pan 3.2.157

संचारिन्

Maitrāp

सम्प्रहर्षिण,

सम्प्रहर्षिणा

Jātakam.

not i. I

अयोदत्

13h 5.44.2.

all i.

विश्वजू

desirous of i.

नुनुत्सु

Maish

i. all

Vishnu)

सर्वनिधायक

Pāncar

i. horses

हयैकपः

L

i. men (Soma)

वृषसव

V

i.
~~impetuous~~ m n to exertion (sp. said of Mitra, Varuna, and

Aryaman) यातयज्जन

RV

i. the clouds नभोजू

RV

i. to प्रेरणम्

(also प्रेरणा) (प्रति or comp)

Naish, Kathas, Rajat, Hit

i. to consume

पास - अज

impelling I मोदनम् VS 29.7, Prāt, Sāṅkh'ar, Kātyār,

Lāty.

the act of i. II कलना Sū as 1.10

निजीजनम् Bh, etc — मोदनम् BhP — प्रपः EV 1.

68.5 — संचारः (ifc f आ) W. √ (with Sains) the ac-

tion of mind and bo y and speech in ~~type~~ i. the soul to gene-

rate Karma आस्रवः i. with the whip कशीजू m EV 1.112.

14 (ith Sains) the influence o. body and mind and speech in

i. the soul to generat Karma आस्रवः .

impending adj I पुरःस्थित Sak — पर्युपास्थित

IBh, R — उपस्थित In 3.187, IBh, etc.

II आगामिन IBh. 12.8244, Kathas, etc —

आसन्नकालिक Pan 5.4.20, Sch — गम्य Ga. nit, Gol —

पुरोभाविन् Kathas — बाधिन ~~ie~~ ifc Jatakam —

भविष्य IBh, Kav, etc — सक्त II.

very i. स्वभ्यग IBh.

impenetrability I अभेद्यता, अभेद्यत्व R. —

गहनत्व IBh 2.23.55.

impenetrable ^{adj} I गह्वर ~~af~~ (आ, ई) (g अश्मादि

TS 5, Hariv, BhP — गहन ~~af~~ (आ) (g क्षुब्धनादि) IBh, R

etc.

II कलिल ~~ममि~~ ~~रिख~~ — वज्र ~~ममि~~ .

almost i. अभेद्यकल्प to be i. निल् cl 6 निलति

hatup 28.68 i. darkness गहनम् AV 1.132.6, SBr 14.7.2.17,

IBh, etc an i. secret गह्वरम् IBh 13.1388 one whose armour

is i. निवातकवचः very i. अतिगहन ~~ममि~~

— अतिविपिन ~~ममि~~ Kir 5.18.

great impenetrableness II वज्रता, वज्रत्वम् ~~ममि~~

Imprate cylindrica II ~~पुस्तकः~~ I पुस्तकः L.

a termination of the imperative II पञ्चमी Kat.

imperceptibility I अप्रत्यक्षता

— परीक्षता

Bh, परीक्षत्वम्

Vedântas.

imperceptible adj I અપ્રત્યક્ષ — અનુપલક્ષ્ય.

II અગૃહ્ય ^{ser} — અલોકનીય L —

અવિભાવનીય L — (as indistinct speech) અભિ અવિભાવ્ય

MBh 12.3491 and Ragh 7.35 — (as stars) અવિભાવ્ય

^{sis} 9.12 — અવ્યક્ત Up, Pan, Mn, etc.

imperceptible by all સર્વપરીક્ષ f (આ) SamhUp

i. by the senses અગૌચર in an i. manner પરીક્ષ

f (આ) (lbc) of i. form અવ્યક્તમૂર્તિ

Bhag whose marks are i. અવ્યક્તલક્ષણ, અવ્યક્તવ્યક્ત.

imperceptibility II अस्पृश्यत्वम्

Comment on Jain

imperfect adj I असिद्ध

HrisUp — असुसमाप्त

Nir 6.9 and 28

— अनिष्पन्न

— विकल f (आ, ई) Up

Mn, MBh, etc.

II खर्व TS 2.5.1.7 — खर्वक f (खर्विका)

A V 11.9.16

— न्यूनाङ्ग f (आ) — विगुण

Kātyār, MBh, etc

— व्युद्ध

SBr, Nir

— हीनाङ्ग

f (आ or ई) Kātyār, Sch.

having i. leaves खर्वपत्ताL having i. limbs

विकलाङ्ग

f (ई) MBh, arBrS

i. accomplishment

असिद्ध

f Br, Gaut

i. (as blind, deaf etc) न्यूनान्द्रिय

V i. indigestion अवकाशः

L the per-

sonal terminations of the i. हस्तनी

(scil

विभक्ति) Katy (in gram.) a technical term for the i.

tense itself लङ् (in gram.) a technical term for the

terminations of the i. tense लङ् .

imperfection I विकलता, विकलत्वम्

IBh, Kav, etc

^{११}
विकल्पम्

In, IBh, etc,

II अवयवम्

In, etc

— विद्म

IBh, etc

— रन्ध्रम्

rarely रन्ध्रः Yājñ, IBh, etc

^{११}
— वगुण्यम्

¹
SrS, In, etc.

i. of religious observances

^{११}
त्रैतविकल्पम्

Pāncat

i. of the body

^{११}
शरीरविकल्पम्

Hit little i.

इष्टदसमाप्ति

f an 5.3.67.

imperfectly II सामि

ind aitrS, TS, Br, etc.

said i. अध्यात

mfn.

imprforate adj I

नीरन्ध

f (आ) Kum,

Uttarar, Sāh.

an i. palace II सार्वभौमगृहम्

L, सार्वभौम-

भवनम्

Śantiṣ.

possessor of i. dignity

अधिराज्यभाज

m.

imperilled by I

भीत

mfn (abl or comp)

RV, etc.

imperious demeanour II प्रभूति f RV 4.54.3.

imperishable g adj I अविनाशिन

SBr 14, Bhag 2.17

etc | अनाशिन — अनध्वर — अमर्त्य RV —

अमर f (अमरा Mn 2.148, अमरी P 1.34.16) SBr,

14, etc — अमृत IV, VS — अक्षीयमाणा RV —

अक्षीति RV — अक्षित MaitrS — अक्षर.

I. अच्युत — अदस्त TBr, Ka, th — अप्रमथ

SBr 14 — अभङ्गुर f (आ) Kathas — अव्यय

f (आ) Up, Mn, etc — अव्ययात्मन् VP — अस्तुत

Par — दूणास — निरपाय Bh (also निर-

पायिन Kav) — निर्जर W.

anything i. अमृताक्षरम् Up i. matter हिरण्यम्

(ifc f आ) L of i. truthfulness अप्रामिसत्य

AV 8.61.4 possessing i. qualities अक्षयगुण

the sole i. thing एकाक्षरम्

A 5.28.8.

imperishableness I अविनाशितम्

SBr 14 —

अक्षितिः f AV, etc — अक्षयता, अक्षयत्वम्.

II ~~Hit~~ अव्ययत्वम् Hit (v. 1.)

1

impersonal adj II अनात्म्य

TUp.

an i. verb भान कर्तृक

Kaś on Pāṇ 2.3.54,

भाववचन

Pāṇ 2.3.54.

impertinent adj I उत्तरदायक

lit.

II दुःशिक्षित

Balar 2. 22

23.

imperturbability I अक्षोभः

II समम

MBh.

imperturable adj I अक्षय्य .

imperturbed adj II प्रमाणास्थ

Hariv.

impervious adj II कलिल

— गभीर

f (आ) BHP 8.3.5, गम्भीर R 3

— गहन f (आ)

(g क्षुब्धादि) MBh, R, etc

— गह्वर

f (आ, ई) (g अभ्यादि

) TS 5, Hariv, BHP

— संकट

f (आ) MBh, MarkP.

an i. place दुर्गहम् RV

very i. सुगहन

f (आ) L.

impetuous adj I

सरभस

Kāv, Kathās, Vet

रभस्वत

RV

बद्धरभस

f (आ) R ajat

रभस

f (आ) RV, etc

रभसिक

L

वेगिन

MBh, Kāv, etc

वेगवत्

Bh, Kāv, etc

वेगित

MBh, Kāv, etc

सवेग

Sis, Pa ncat

चण्ड

f (आ) Varṇas 68.92 f ई R 2, Vikr, Paṅh, etc)

MBh, R, etc

प्रचण्ड

f (आ) MBh, Kāv, etc.

II अमवत्

RV

अग्नि

RV 6.19 1 and 116.4

उदाम

उष्ण

f (आ) rarely ई

RV 10.4.2, AV 6

68.1, 8.9.17, SBr, ChUp, Susr, n, etc

अधावन

अधावन अधावत्

RV एषेय (according to some the word is

एषेय and एषया the instr of the fem एषेयी)

-- उग -- उत्ताळ Viddh -- कटु f (वी, 5:)

Ragh 6.85, Pañcat, etc -- कटुक f (आ, ई) RV 10.85.34

IBh, Kathas, etc -- वेष f (आ) RV -- वेषिन् RV

7.60.10 -- जूतिमत AV 12.1.58 -- दुध Pres

P दौधत RV, दुध, दुधि RV -- (as love)

~~as love~~ ^{९९} प्राठ Prab, R-ajat -- रुहिय

f (आ) RV -- ^{९९} रीद f (आ, ई) RV

~~RV, etc~~ वाजिन् RV, etc -- शुष्मिन् RV, etc -- शूष

RV साहसिक f (ई) MBh, Kav, etc.

not i. II अकटुक

accidentally i. सत्यशवस

RV having i. feelings संभ्रंस

W i. Asoka

चण्डाशोकः Divyāv 26, Hcar 7 i. as wind (said of the

Maruts) वातलिप् RV i. in course लेपयाम

RV 1.166.5 i. in its course (as a torrent) उदीर्णवेग

i. proceeding उत्तालीभवनम् mx i. (said of Indra's

horses) मूर RV 3.43.6 i. (said

of the winds) इष्मिन् RV a i. woman (described as a

Nayika who stands in no awe of her husband or lover प्रीडा

most i. रभिष्ठा f (आ) RV, VS very i. महाजव

f (आ) MBh, R, BhP.

to be i. II क्रुधाय

Nom क्रुधायति, क्रुधायते

RV.

impetuosity I रभसn RV --- रभसः

MBh, Kāv, etc --- संरम्भः (ifc f आ) MBh, Kāv, etc ---

रभस्यम् Ihatup --- राभसिकता Kad --- रयः

sis, Bhp --- वैगः IEhk, Kāv, etc.

II भमः RV, VS, AV --- उपवहः SBr 11.4.1.1 ---

कुतूहलम् --- विषि f RV 5.8.5, AV, VS, TS --- रहस

n Bhp, रहि f RV, AV, VS, SBr --- साहसिकता Kathās.having equal i. समरंहस११
कोपवगः
i. of angeri. of wrath संरम्भवेगः

i. possessing i.

सरभस

Kāv, Kathās, Vet.

impetuously I रभसात्, रभसेन ind — रभसा

ind Bh, Pur — सरभसम् ind — तीव्रम् ind W —

वेगतः

Kathās.

II अभवत् ind RV 5.58.1.

i. dragged along प्रादाकृष्ट

Sak 1.32(var. for

प्रादाकृष्ट) moving i. (said of the moon) उग्रचारिन्

BhP.

impetus n II वेगः

MBh, BhP — वेगः

Kām, Sarvad — वेगिता, वेगितम् W.

having excessive i. पृथुवेगः

MBh with a sudden i.

वेगः ind R.

impious adj I अदेव RV — अधर्मिष्ठ,

अधर्मिन् -- निर्धर्म Kathās.

II अक्रिय — अदाशु (R. 1.174.6),

अदाशुरि (RV 8.45.15), अदाश्वस (RV compar)

अदाशूपर RV 8.81.7) — अयज्यु

RV, अयज्वन् RV, etc In 11.14.20 — दास इ (इ) RV —

पाषण्डु f (इ) MBh, Pur.

hating those who have become ^{city}impious through prosperity

एवमानिद्विष RV 6.47.16 i. man दस्यु m RV, AV,

etcix 1. (said of men and demons) अहनिद्विष RV, अहनिद्विष
MW.

implacable adj I अप्रसाद्य

— दीर्घदूषिन्

MW.

implant vb I निश्चन्, निश्चनति

Kav.

implanted adj II निश्चानित

Susr — विषय

Uttarar — संशोधित

Sak 6.23.

~~in~~ i. in the womb (fig) संशोधित

thoroughly

i. in सुप्रतिष्ठित f (आ) (loc) Hit.

implement n I उपकरणम्

Kāṭh, Saṅkṣ, Tājñ, etc

कर्मसाधनम्.

II आयुधम्

AV 10.10.18, AitBr, Vans

— उपभूषणम्

भाण्डिका L — यन्त्रम्

Sh, Kā, etc

— हेति

f (later also m) Sh, हेतिक (ifc).

any i. I साधनम्

(ifc f आ) In, etc

उपस्करः, उपस्करम्.

II भाण्डम्

(ifc f आ) In, etc .

any i. belonging to the furniture of a house नवशिकम्

Tājñ

any i. for grinding

क्षान्तृ

m Com on Un 2.94

any i. made of wood द्रोणी L any war i. युद्धो-

पकरणम्

Nir 9.11

a cooking i. similar to a कंठ

an i. for blowing fire होमकाष्ठी

L any i. for cleaning उत्सवनम् Nir 1.1.1.22 an i. for

cleaning the sacrificial ladle सुक्कसम्मार्जनम् Nir an

i. for kindling fire मन्थनयन्त्रम् Kāṭy —

धूमित्रम् L an i. for preparing grain शकटः L an i.

for striking विद्यनः 3, ApOr an i. necessary for a sacri-

fice यज्ञोपकरणम् Bh the i. of a worker in leather

रम्भा L an i. of husbandry सीताद्वयम् Nir 9.293

an i. of war युद्धवस्तु n Kan — प्राथनिकम्

BhFr, प्राथनिक mfn pancat an i. shaped like a thunder-

bolt कीलावज्रम् Kathās an i. used by blacksmiths

नमत्रम् L an i. used in sacrifices स्पयम्

, , s, r, r, r, s, m, Bh an i. useful for a sacrifice

यज्ञोपकरणम् Bh a kind of i. कूटम् Kaus 16.

a particular i. II कुतपहारः bandh — लम्बकः

L वैदोपयामः ManSr .

a particular i. of war हुडः Bh a particular

kind of warlike i. हुडः Bh a sacrificial i. होमभाण्डम्

Kathas a secondary i. (sp. in s rg) उपयन्त्रम्

Susr serving as an i. on which anything is thrashed

अध्यवहनन for a wooden i. formed like a claw शफः

(L also शफम् ifc f आ) Br, Laty a wooden

i. formed like a hook (for lifting an iron pan from the fire)

शफः (L (also शफम् ifc f आ) Br, Laty.

implements II भण्डानि n pl Apast.

destitute of i. असाधन mfn I Bh, etc furnished

with (all necessary) xx i. यन्त्रयुक्त mfn I Bh furnished with

with i. सूपस्कर mfn I r, Car furnished with necessary i.

उपकरणवत् mfn W सौपकार ~~W~~ mfn W having no i. (for sacrifice) अनायुध

~~सौपकार~~ mfn W 4.5.14. and 8.96.9 i. for writing

लिपि सज्जा i. of war सांग्रामिकपरिच्छेदः Hariv

the i. used for the preparation of the Vedi वेदिकरणानि

n pl ApSr one who grants (thieves) room for (concealing

their) i. भाण्डावकाशः Mn 9.271 provided with all

i. सर्वयान्त्रिन् mfn KatySr the sruc and other sacrifici

i. सुग्भाण्डः, सुग्भाण्डम् Mn, Hariv together with the i.

सौपकरण mfn Mn 9.270.

implicate vb II व्यतिषञ्ज्, व्यतिषजति Das.

to be implicated in II सम्प्रयुज् pass सम्प्रयुज्यते

• (instr) Yājñ.

to be understood by implication I उपलक्ष्य

mfn 3h7.

expressed by i. उपलक्षित mfn (in rhet.)

indicating by i. व्यञ्जक mf (इका) n Sāh, Prataṭap.

implicit II प्रतीयमान

Pāṇ, Sāh.

i. designation of thing वाचकलक्षकव्यञ्जकत्वम्

Pratap

i. obedience परिशुश्रूषा

Sukas.

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

being contained implicitly (not said explicitly)II

4

आर्थिक

an (Pan 4.1.40) Nyayam.

implied adj I ध्वनित W (in rhet.) व्यङ्ग्य

f (आ) Kpr उपलक्षित.

II आनुषङ्गिक f (इ) Dh, Pāncat.

having an i. meaning as a word श्लेषार्थ (in law)

i. consent मानसम् (ifc f आ) W (in rhetoric)

i. xpression अप्रस्तुत प्रशंसा, अप्रस्तुत स्तुति f

i. in a subsequent rule अनुकूल .

i. meaning I ध्वनि n Sāh ध्वन्यर्थः

III.

i. meaning II श्लेषार्थः III. ~~(in rhetoric)~~

(in rhet.) i. sense व्यञ्जकार्थे i. signification

उपादान - लक्षणा 3a, 14, Sarvad it is i. ध्वन pass

ध्वनयति (in phil.) that which is always i. (as fire in

smoke) प्रतिबध्ने ~~mf~~ to be i. by implication

उपलक्ष्य ~~mf~~ BhP.

imp-like I भूतरूप

mf Pāncar.

implore vb I संशान् , संशान्ते

IBh, Bhp

— समाभिशाञ् , समाभिशाञ्चति , समाभिशाञ्चते Hariv

— प्रत्यानुशाञ् , प्रत्यानुशाञ्चति (acc) R —

आशान् Ā I — शाञ् cl 1 (Dhatap 21.3) शाञ्चति ,

शाञ्चते (with double acc, or with abl rarely gen. of pers.)

RV, etc.

II आपृच्छ , आपृच्छते

rarely 3rd —

इषुक्ष om इषुक्षति R — इड् cl 2

इड् — इपे (इप + आ + इ) इपेति

8.20.22 — इपेप् Ā RV 1.186.4, 5.67.3 — कृप्

कृपते

RV, AV 5.19.3

— प्रभू, प्रभवति

(rarely प्रभवते)

) Hariv, प्रभु

— प्रइ, प्रइ

RV

— या

cl 2

(Dhātup 24.41) याति RV.

III रिह

cl 6.2

रिहति, रीह (रैहहि) Raigh 1.19

also v.1. for रिफ

Dhātup 28.23

— (a god) उपे

intens Ā RV 10.24.2 .to i. with solemnity

अभिशाप

caus

Yājñ 2.108.

implored adj II इडित, इळित RV.

to be i. इडन्य, इळन्य, इळ .

imploing adj I प्रसाचक (with अर्थम ifc)

MBh.

II इषुद्यु RV 5.41.6.

imploring I प्रयाचनम् IBh.

II इषुय्या f V 1.122.

imply vb I संसूच , संसूचयति

Kav, Var, Kathās.

II सम्भू caus सम्भावयति IBh, Kav, etc.

to i. by signs आकृ divyāv , आकृ caus

आकारयति to i. in addition उपलक्ष , उपलक्षयति,

उपलक्षयते Say. to be implied उपलक्ष pass

उपलक्षयते Shr. Comm on In, Parvad, etc — श्लिष

pass श्लिषयति to be (i.) in अन्तर्भू

implying adj I उपलक्षक .

II संयुत (ifc) Mn 2.32.

i. service ^{११} प्रप्यसंयुत i. that (which the base

indicates) तन्मानिन A-rat 4.29.

the act of i. something that has not been expressed I

उपलक्षणम्

i. any analogous object where only one is

specified

उपलक्षणम्

the being implied elliptically

उपलक्षणात्ता , उपलक्षणत्वम्

Vedāntas, Sarvad, etc.

impolicy I अनीति f — दुर्णीतम्, दुर्णीतम्

IBh, Hariv, Pañcat 2.21, दुर्णीति f Jatakam — दुर्णीतम्

IBh, Hariv, Pañcat 2.21, दुर्णीति f Jatakam.

Impomoea Turpethum II त्रिवृता Susr, HarBrS, त्रिवृ-

निका, त्रिवेला L.

having import II सालिग्रह mfn W.

having much i. बद्धर्थ mfn J. imported by land

स्थलपाथिक mfn Pan 5.1.77, Vārtt 1, Pat † —

स्थलपथ mfn Pan 5.1.77, Vārtt 3, Pat i. by water

वारिपथिक mfn Pan 5.1.77, Vārtt 1, Pat.

importance n I ⁹⁹ गौरवम् , etc — गुरुता

Dis 9.22 — गुरुभावः W — गरिमन् m Pāncat,

Kāthas, Sāh — शरीयस्त्वम् IBh, R, Kam.

II अश्वित्ता, अर्थवत्तम् — प्रागल्भ्यम्

W — सार्थकता (Kāsikh), सार्थकत्वम् (Sāh).

to be of most i. वृत् (with मूर्ध्नि) cl 1 वर्तते

(rarely वर्तते) anything i. गुर्वर्थः IBh 6.120.1

attaching i. to संस्थिति f (loc) 1, Mn.14 family i.

⁹⁹ कुल गौरवम् first in i. प्रथमकल्पित

mfn in, IBh i. (of a contradiction) ऊदरत्वम्

i. of any act कार्यगुरुता, कार्यगुरुत्वम्, कार्यगौरवम्

Mal 20.22 of little i. लघुरसार mfn Inscr of

singular i. एकपर mfn V 10.34.2 relative i.

वलावलम् Mn, Yājñ, Kav, etc (in discussion) a statement of

no i. अप्रमाणम् .

important adj I ^{११} गौरववत् --- गुर्वशी

W — गुक् f (वी) MBh, etc.

II अश्वर्व ~~ax~~ also अश्वर्वन् Heat —

अमन्द Rajat, etc — अवान्त Sarvad — कर्जित

IBh, Bhag, agh, Hit, etc — नितान्त — पृथु

f (वी or ङ) — (as a word) प्रबल f (आ) MBh, Kav,

etc — प्राज्य MBh, Kav, etc — नद्धर्थ L — भूरि

MBh, etc — ^{महत}भूरि (PV, etc — महार्थ f (आ) MBh, R —

वर्षागस BhP — विपुल f (आ) ParGr, IBh, etc —

विशाल f (आ also ई) MBh, Kav, etc — लब्ध

VPrāt — सार्थ f (अ) Kusum — सार्थक

RPrāt, ah. √ anything i. महत् n ChUp each more i. than

the preceding परबलीयस् Gaut extremely i. गरीयस्

(Br 1) MBh 1.8426 having an eye for the i. सारदाशिन

R i. matter महत् n ĀsvGr i. object परमार्थः

W an i. object परार्थः MBh an i. thing सार नरतु

n Pāncat.

more i. I युक्ततर Vikr 4. 31, Bhartr, āncat

बलीयस् or, etc, बलीयस् MBh.

II स्थेयस् TS, etc.

more i. than अभ्यर्हित (abl) more i. than any

other एकपर RV 10.34.2.

most i. I गुरुतम W — प्रधानतम

SBh, Susr — भूयिष्ठ f(आ) V, etc.

II प्रधान f(आ) — तृतीयस्

SBh, etc, तृतीयस् SBh. the most i. part of anything

प्रधानम् Katyā, an, SBh, etc to consider most i.

अग्रतः किं .

very i. I गुरुतर Vikr 4.31, Bhartr, Pāncat.

spdx

II અતિ ગારો

- - મહાર્થિક

MW.

importing II સર્વિગ્રહ mfn W .xx i. wares from foreign countries દેશાન્તર માપકાનય -

નમ

MW.

21890

an importunate person II

शान्ति-पत्र

mfn 15h, 15p.

very i.

हस्त-पत्र

mfn R-ajat.

impatux

importunately II प्रसभम्

ind Bhag.

^{ub}
importune I उपकथ , उपकथामि , उपकन्धे ,

उपकन्धति , उपकन्धते (also उपरोधति

R 7.74.7) R, Ragh, etc.

II उपाकृ , उपाकृति

TS 1.5.9.6.

to i. with a request युद् caus योदयति

rarely योदयते

Laty 2.9.15, In, MBh, etc to lie

against ci... to i. प्रतिशी

(only pf प्रतिशीश्ये ,

fut ^{प्रतिशीष्यामि}
~~प्रतिशीष्यामि~~

) MBh to press against i.e. to

i. प्रतिशी

(only pf

प्रतिशीश्ये ,

fit

प्रतिशीष्यामि) MBh.

importuned adj I निर्बन्धयुष्ट Ragh 14.32.

II याचि त Mn, MBh, etc — प्रतिशायित

Kād, Hcar.

importuning adj II प्रतिशायित Kād, Hcar —

याचि णु

MBh, BhP.

the act of ⁿimporting II प्रतिशयितम्

Kad.

impose vb I समाकुरु caus समाश्रयति,

समाश्रयति MBh, A, Kathās — समाश्रज्,

समाश्रयति Mn, MBh, etc — उपधा, उपदधाति, उपधत्ते

— Ragh.

II परिकुरु, परिकरति

Ragh 10.32 —

समृ

संन्यस, संन्यस्यति (rarely संन्यसते) Mn,

MBh, etc — समृ caus समर्पयति, समर्पयते

(a burden) upon समवसृज्, समवसृजति (loc.) Mb

(a yoke) वितन्, वितनोति, वितनुते IV.

to i. conditions समर्थ with caus of स्था or of

निविश to i. on (as a burden etc) समभिरुह, समभि-

रोहयति Hariv to i. upon समाधा, समादधाति,

समाधत्त (loc) MBh — विडम्ब, विडम्बयति

Sak, Bhartr, 2 Pāncat.

imposed adj I प्रणिहित ^{Susr} — हित f (आ)

RV, AV, Up — समाहित AV, etc. —

II सनिवैशित ^{Sak (v.l.)}

i. on कूट ^{R, Susr.}

i. upon ~~वि~~ वञ्चित ^{MBh, Kav, etc} — प्रतारित

MBh, Kav, etc.,

~~वि~~ विप्रतारित ^{Satr.}

to be i. (as a penalty) पात्य ^P to be i. (as

a punishment) कार्य ^{In 8.276 and 285} to be i. on ध्याय

(दण्ड) (dat.) MBh 5.7526 to be i. upon विप्रतारित Naush.

Heish.

on who imposes taxes (a king) II हृत् m PhP.

very i. अत्युत्कर mfn.

the act of imposing upon II अत्याधानम् Pan.

i. (as a burden) I आरोपः .

i. (as a foot) अध्यासः Yajñ i. a vow व्रत-

देशानम् GRS, Mn i. of a vow व्रतदानम् Pancat

the i. of a vow व्रतप्रदानम् Pancat.

imposition I ^a आरापणम् ^{Sāh.}

II अतिक्रमः — अत्याधानम् L — उपधा

MBh, Mn, R.

i. of a vow (esp. that of a Brahman cārin) व्रतादराः ⁹

R, Yājñ.

